Eesti Filmi Sihtasutuse majandustegevus

KONTROLLIARUANNE

Nr 2-5/04/99
24.08.2004

Eesti Filmi Sihtasutuse majandustegevus

Tallinn
2004

Kokkuvõte

Eesti Filmi Sihtasutuse (EFS) eesmärgiks on tingimuste loomine filmikultuuri arenguks Eestis. Nii 2002. kui ka 2003. aastal eraldati riigieelarvest EFS-ile 34,3 mln ja 2004. aastal 36,7 mln krooni. EFS-ile kuulub 100% AS-i Tallinnfilm aktsiatest.

Peamised tähelepanekud

Ülevaade filmikunsti rahastamisest

Filmivaldkonda ei reguleeri praegu ükski seadus. Kultuuriministeeriumi tegevuskavas ning sihtasutuse põhikirjas on toodud põhimõtted, millest lähtudes filmikunsti arendatakse. Filmikunstile eraldatakse raha riigieelarvest eraldisena sihtasutusele, osa raha eraldatakse Kultuurkapitali ning osa Kultuuriministeeriumi rahvusvahelise filmikoostööfondi kaudu. Kui 2003. aastal toetati filmivaldkonda *ca* 50 mln krooniga, siis kõigest 34 mln krooni sellest tuli EFS-i kaudu. Sihtasutuses makstud toetuste auditeerimine näitas, et tihti on eri allikatest finantseerimisel toetuse siht sama. Esines mitmeid juhtumeid, kus ühele projektile või üritusele saadi raha kõigist kolmest eespool nimetatud allikast. Sealjuures puudub ministeeriumil ülevaade, kui paljusid projekte toetatakse erinevatest allikatest ning mis on ühe projekti riigieelarvest eraldatud toetussumma kokku. Ka kattuvad osaliselt kolmes instantsis toetuse üle otsustajad. Kuigi sellise skeemi kasutamise peamine põhjendus on otsustamise pluralism, leiab Riigikontroll, et filmikunsti toetamist erinevate kanalite kaudu tuleks paremini koordineerida ning võimalusel riiklikke finantseerimisallikaid üldse vähendada.

Sihtasutuse eelarve kinnitamine

Sihtasutuse eelarve kinnitab nõukogu ning riigieelarve eraldise kasutamise kohta sõlmib lepingu kultuuriminister, kusjuures eelarve on alates 2004. aastast lepingu lisaks. Lepingus polnud varem kindlaks määratud rahalisi mahtusid (kui palju raha kasutada filmitootmistoetusteks ning palju muuks), vaid kõigest toodetavad filmiminutid. Sihtasutus ei ole eelarves näidanud kogu eelmiste perioodide jääki, vaid osa sellest. Selline eelarvestamine ei anna Riigikontrolli arvates täpset ülevaadet riigieelarve eraldise kasutamise kohta. Nõukogu ei ole ka määranud, kui suur üldse võib olla aasta lõpuks kasutamata jääk.

Toetuse maksmise korraldus

Enamasti olid taotlused läbi vaadatud ning lepingud sõlmitud ettenähtud tähtaja jooksul, vahearuanded olid esitatud ning toetusi makstud ettenähtud kuupäevadel.

Samas näeb Riigikontroll, et toetuse maksmise põhimääruses on mitmeid küsitavusi. Nii näiteks peab põhimääruse kohaselt olema nii oma- kui ka kaasfinantseeringu tõestuseks garantiikiri, kuid tihti pole seda võimalik esitada. Ka pole üheselt selge, mida üldse pidada omafinantseeringuks. Probleemseks on osutunud ka lõpparuannete kinnitamine. Nii näiteks on filmi "Nimed marmortahvlil" lõpparuande põhjal filmi maksumuseks 18,1 mln krooni, aga eelarve kohaselt oli selleks kavandatud 21,2 mln. Kuigi põhimäärus annab võimaluse eelarve muutumisel toetus tagasi nõuda, siis antud juhul seda ei tehtud. Kokkuhoid on küll tervitatav, kuid Riigikontroll leiab, et peaks olema sätestatud, kuidas sihtasutus sellises olukorras käitub, sest antud juhul hoiti kokku filmitootja, mitte riigi raha. Kuigi põhimääruse järgi on ette nähtud viimane osa toetusest välja maksta lõpparuande kinnitamisel, maksti ühel juhul 50% lõppsummast firma taotlusel sihtasutuse juhatuse otsusega enne lõpparuande kinnitamist. Riigikontroll ei pea õigeks, et juhatuse üksikotsuste tõttu seatakse toetuse saajad ebavõrdsesse olukorda.

Ekspertiisi kasutamine taotluste hindamisel

Toetuste eraldamise põhimääruse järgi teostatakse taotlustele filmiprojekti kunstilise, majandusliku ning juriidilise põhjendatuse kohta vajadusel ekspertiis. Projektidele maksumusega 300 000 kr ja rohkem tuleb ekspertiis teha alati. Selle tegemiseks peab peaekspert kaasama nõunikke, kellelt saadud kirjalik eksperthinnang lisatakse otsusele. Põhimäärus ei sätesta ekspertiisi tegijatele ega tehtavatele ekspertiisidele mingisuguseid nõudeid. Riigikontroll on seisukohal, et sellised nõuded peaksid olema

ning ekspertiis peaks kindlalt väljendama, kas projekti toetada või mitte, samuti peaks olema reguleeritud, mitmelt eksperdilt hinnanguid võtta. Ka on probleeme ekspertide tasustamisega. Kuigi 2003. aastal tasuti ekspertiiside eest kokku 248 500 krooni, ei olnud sihtasutuse nõukogu ega juhatus kinnitanud ekspertiiside tasustamise reglementi ning ekspertiisitasude suurusi polnud ühegi regulatsiooniga kindlaks määratud. Seetõttu oli sõlmitud ekspertidega nii kindla kuutasuga lepinguid kui ka töövõtulepinguid ning osal juhtudest maksti tasu ka arve alusel.

AS Tallinnfilmi varade müük

Aastatel 1998–2000 müüdi AS-i Tallinnfilm 3 kinnistut ja lisaks hooneid, mille eest saadi kokku 22,28 mln krooni. Võttes arvesse, et müügikorralduse ja juriidilise nõustamise kulud olid 1,5 mln, siis saadi kinnistute müügist kokku 20,8 mln krooni. Riigikontroll leidis, et kinnistute müümise protsess pole küllaldaselt dokumenteeritud: tihti ei selgunud, kuidas kuulutati välja enampakkumine, kes oli avaliku enampakkumise korraldaja, mille põhjal langetati otsus ostu-müügilepingu sõlmimiseks ning mis põhjustel müük peatati. Ka oli müügile iseloomulik see, et tihti loobusid potentsiaalsed ostjad ostusoovist, mistõttu hoonete müügihind pidevalt langes. Sealjuures kõige enam alandati kesklinnas Harju 7/9 asuva objekti müügihinda.

Lisaks sellele otsustati ühel juhul müüja kinnistu ostjale, kes ei teinud parimat pakkumist. Selle otsuse põhjus protokollidest ei selgu.

Peamised ettepanekud

Kultuuriministrile

- Näha kinoseaduse eelnõus ette riigieelarvest filmikunsti toetamise põhimõtted ning toetuse andmise põhitingimused.

- Anda EFS nõukogu liikmetele suunised, et need vaataks läbi AS Tallinnfilm varade müügiga seonduvad tehingud ning nõuaks vajadusel sihtasutusele kuulunud äriühingu nõukogu liikmete ja juhatuse liikme osas solidaarse vastutuse rakendamist äriühingule kahjulike otsuste tegemise eest.

Sihtasutuse nõukogule

- Täiendada toetuste eraldamise põhimäärust nii, et see sätestaks ka ekspertide valiku kriteeriumid ja ekspertiisinõuded.

- Kinnitada erinevatele ekspertiisiliikidele tasumäärad ning tagada järelevalve nende rakendamise üle.

- Kaaluda sihtasutuse eelmiste perioodide vaba jäägi hoidmise vajalikkust ja määrata selle lubatud suurus ning näidata kogu eelmiste perioodide jääk eelarves.

Haridus- ja teadusminister kultuuriministri ülesannetes teatas, et 2004. aastal on valmimas kinoseaduse eelnõu, kus nähakse ette filmikunsti toetamise eesmärgid, alused, kriteeriumid ja allikad. Samas ei peeta vajalikuks filmikunstile raha eraldamise allikate piiramist, kuna praegune süsteem tagab laiapõhjalise otsustamise. Samas leiab minister, et sihtasutuses rahaliste vahendite jäägi hoidmine on vajalik, kuid seda tuleks piirata kuni 10 protsendini EFS kogueelarvest. Ka teeb minister ettepaneku EFS nõukogule anda hinnang AS Tallinnfilm varade müügiga seotud tehingute otstarbekusele.

EFS märkis oma vastuses, et 2004. aasta jooksul on plaanis vastu võtta toetuste eraldamise põhimääruse uus redaktsioon, mille koostamisel kaalutakse võimalust arvestada ekspertide valiku üldiste kriteeriumite täpsustamist. Ka peab EFS nõukogu vajalikuks kinnitada ekspertide tasude maksimummäärad.

Sisukord

SISSEJUHATUS **5**

Valdkonna ülevaade 5

Auditi iseloomustus 9

1. EESTI FILMIKUNSTI TOETAMINE **10**

2. SIHTASUTUSE JUHTIMINE **12**

2.1. Nõukogu liikmete määramine **12**

2.2. Sihtasutuse eelarve kinnitamine **13**

3. SIHTASUTUSE MAKSTUD TOETUSED **15**

3.1. Toetuste taotlemine ja taotluste arv **15**

3.2. Toetusotsuse vastuvõtmine **16**

3.3. Toetuste määramine ja maksmine **17**

4. SIHTASUTUSE HALDUS- JA TEGEVUSKULUD **22**

5. SIHTASUTUSE VARAD **24**

5.1. Põhi- ja väheväärtuslik vara **24**

5.2. Rahaliste vahendite paigutamine **24**

5.3. Laenude andmine **26**

6. TÄHELEPANEKUD AS TALLINNFILM KOHTA **27**

6.1. Vara müük **27**

6.2. AS Tallinnfilm laenude andmine **30**

KULTUURIMINISTRI JA EESTI FILMI SIHTASUTUSE VASTUSED **32**

Sissejuhatus

Riigikontrolli 2004. aasta tööplaani alusel läbi viidud **auditi eesmärgiks** oli hinnata sihtasutuse majandustegevust ning seda, kas riskid riigieelarvest eraldatud eraldise kasutamisel on maandatud.

Vaadeldud periood oli 2002.–2003. aasta, vajadusel käsitleti ka üksikküsimusi varasemast perioodist.

Auditeeritud asutused olid Kultuuriministeerium, Eesti Filmi Sihtasutus ja AS Tallinnfilm.

Valdkonna ülevaade

Eesti Filmi Sihtasutus

Sihtasutus moodustati 8. mail 1997. aastal Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 345-k.[1] Sama korraldusega anti sihtasutusele üle ka kõik RAS-i Tallinnfilm aktsiad koguväärtuses 2,8 miljonit krooni ning koos aktsiatega sai sihtasutus endale ühtlasi ka AS-i Tallinnfilm (edaspidi ka Tallinnfilm) maksuvõlad *ca* 4,7 miljonit krooni.[2] Vabariigi Valitsuse tegevuskava kohaselt oli loodava sihtasutuse eesmärgiks Tallinnfilmi saneerimine ning Tallinnfilmile kuuluva materiaalosa müügi abil rajada Eesti filmi nüüdistehnoloogiline baas.

Eesti Filmi Sihtasutuse tegevust reguleerib põhikiri ning oma tegevuses juhindub ta sihtasutuste seadusest ja teistest kehtivatest õigusaktidest. Põhikirja järgi on sihtasutuse eesmärgiks tingimuste loomine filmikultuuri arenguks Eestis. Riigipoolseid asutajaõigusi sihtasutuse osas teostab Kultuuriministeerium.

Sihtasutuse tegevust juhib seitsmeliikmeline nõukogu, mille liikmed määrab kultuuriminister kolmeks aastaks. Nõukogu liikmed valivad endi hulgast esimehe. Kuni 21.11.2001. a-ni oli sihtasutuse nõukogu esimees Priit Pärn, ajavahemikul 22.11.2001–29.06.2003 Tõnis Arro ja alates 30.06.2003. a on Urmas Paet.

Sihtasutuse juhatus on kaheliikmeline ning juhatuse volituste kestus on kolm aastat. Juhatuse liikme-peadirektori ülesandeks on sihtasutuse finantsmajandustegevuse korraldamine. Juhatuse liikme-peaeksperdi ülesandeks on sihtasutusele toetuse saamiseks esitatud taotluste ja projektide läbivaatamise korraldamine ning ekspertiiside teostamine.

Ajavahemikul 1997–2000 oli sihtasutuse peadirektor Jüri Tallinn, 2000–2003 Riina Sildos ning alates 01.04.2003. a Martin Aadamsoo.

Sihtasutus asutas 01.09.2002. a omaette struktuuriüksuse MEDIA Desk Eesti[3], mille ülesandeks on võimaldada Eesti audiovisuaalala professionaalidel osaleda programmides MEDIA Plus ja MEDIA-Training. Vastavalt Kultuuriministeeriumiga sõlmitud koostöölepingule[4] sõlmis sihtasutus MEDIA Desk Eesti kohta

---

[1] Asutatud Kultuuriministeeriumi 25.06.1997. a asutamisotsusega.

[2] Riigikontrolli 22.04.1997. a kontrolliakti nr 40-12/016 järgi oli seisuga 01.01.1997. a maksuvõlg Maksuametile 4,7 mln kr ning selle moodustas RAS-i Tallinnfilm riigimaksude võlgnevus koos intressidega. 2000. aastal ajatas Maksuamet Tallinnfilmi maksuvõla[2] 3,1 mln kr neljaks aastaks. Osa võlast tühistati 2003. aastal (172 600 kr) ning 2004. aasta jaanuaris tasuti viimane intressivõlg.

[3] MEDIA on Euroopa Liidu kuueaastane (2001–2006) programm Euroopa filmi-, televisiooni- ja uue meedia konkurentsivõime tugevdamiseks ning Euroopa audiovisuaalse toodangu rahvusvahelise levi hõlbustamiseks. Programmi tööd juhib Euroopa Komisjoni hariduse ja kultuuri peadirektoraat. Programmi kinnitatud eelarve on 400 mln eurot. Sõltumatud tootja- ja levifirmad saavad taotleda arendus- ja levitoetust subsiidiumide või intressita laenude näol. Rahalist toetust saavad samuti koolitusfirmad ning filmifestivalide ja -turgude korraldajad. Audiovisuaalala professionaalid programmiga liitunud maadest saavad osaleda soodsa hinnaga koolituskursustel. 2003. aastal said Eesti filmiprofessionaalid 15 projektile toetust 542 000 eurot ehk 8,5 mln krooni (seda toetust taotletakse ja makstakse Brüsselist).

[4] Kultuuriministeeriumi ja sihtasutuse vaheline koostööleping, sõlmitud 12.08.2002. a

eraldi lepingu Euroopa Komisjoniga. MEDIA Desk Eesti on sihtasutuse struktuuriüksus, kelle eelarve kinnitab Euroopa Komisjon, ning sihtasutusel selle tulude ja kulude kasutamise õigust ei ole.

Kuni hoonete müügini asusid nii sihtasutus kui ka AS Tallinnfilm aadressil Harju tn 9 ning alates 2000. aasta novembrist renditakse ruume (210 m^2) aadressil Vana-Viru 3.[5] Praegusel ajal on Tallinna Linnavalitsusel kavas see hoone müüa.

AS Tallinnfilm

AS Tallinnfilmi eesmärgiks on Tallinnfilmi kaubamärgi all valminud filmide levitamine ning koostöös sihtasutusega Eesti rahvusliku filmikultuuri arengu soodustamine ja toetamine.[6] Alates 2004. aasta jaanuarist on Tallinnfilm kinos Sõprus asuva väärtfilmikino operaatorfirma.

Tallinnfilmi nõukogu on kolmeliikmeline ning nõukogu esimeheks on sihtasutuse peadirektor. Kuni 31.12.2001. a oli Tallinnfilmi juhatuse esimees Hillar Parkja, kes samal ajal oli ka tütarfirma[7] juhatuse esimees. Alates 2002. aastast on Tallinnfilmi juhatuse esimees Margit Vremmert.

1998. aastal asutas Tallinnfilm ruumide haldamiseks ja hoonete müügi ettevalmistamiseks tütarfirma Tallinnfilmi Varahalduse AS-i (edaspidi TFVH). Kui kõik varad ja hooned olid müüdud, siis tütarfirma ühines emafirmaga ning ühinemislepingu järgi ühendati firmade bilansid seisuga 01.01.2001. a.

Esialgsete plaanide kohaselt oli kava AS Tallinnfilm osade hoonete müügist saadud raha eest renoveerida üks kinnistutest, luues kaasaegse filmitootmisbaasi. 2002. aastal otsustas sihtasutuse nõukogu loobuda filmitootmisbaasi rajamisest ning samast aastast alates on töös filmikeskuse arendusprojekt. Selle projekti järgi hakatakse sihtasutuse ja Tallinnfilmi kontori- ja väärtfilmikino saali ruume rentima rajatavas Sakala Keskuses, samuti on kavas avada videofilmide laenutuspunkt (kokku ligikaudne pinnavajadus 845 m^2).

Raha hulk ja kasutamine

Sihtasutuse peamiseks tuluks on riigieelarvest saadud sihtotstarbeline eraldis, mille kasutamiseks sõlmib kultuuriminister sihtasutusega igal aastal lepingu. Tasu saadakse ka juriidiliste isikute poolt projektide, ürituste ja muu sihtfinantseerimiseks eraldatud toetuste näol ning investeeringutest.

Alates 2002. aastast eraldab Kultuuriministeerium MEDIA Desk Eestile raha ning sama suure summa eraldab ka Euroopa Liit. Need summad on ette nähtud MEDIA Desk'i Eesti tegevuseks, kes peab andma igakülgset infot, nõu ja abi kõigile huvilistele, kes soovivad osaleda programmides MEDIA Plus ja MEDIA Training.

---

[5] Hoonet Vana-Viru 3 rendib linnalt omakorda AS Creo Kinnisvara, kellele linnavalitsus on hoone rendile andnud 99 aastaks. Sihtasutus ja AS Tallinnfilm rendivad AS-ilt Creo Kinnisvara ruume hinnaga 120 kr/m^2 kuus (s.o ilma käibemaksuta).
[6] Tallinnfilmi sildi all on ilmunud VHS-kassettidel 20 mängufilmi aastast 1959–1994 ja 8 multifilmikogumikku aastatest 1958–1991. Tallinnfilmi VHS-kassettidel olev filmitoodang on saadaval kõigis hästi varustatud laenutustes ja videomüügipunktides üle Eesti (ametlik levitaja on AS V&K Holding).
[7] Tallinnfilmi Varahalduse AS

Tabel 1. Sihtasutuse tulud ja kulud 2002.–2003. aastal

Tulu/kulu nimetus	2002, kr	2003, kr
Tulud: 1. Eraldis riigieelarvest	34 337 400	34 337 400
2. Eraldis Kultuuriministeeriumilt Media Desk Eestile	321 800	564 900
3. Muud tulud	1 487 400	2 053 900
Tulud kokku	36 146 600	36 956 200
Kulud: 1. Toetused	26 490 400	30 794 700
2. Media Desk Eesti (toetused)	–	335 000
3. Personalikulu	2 061 600	2 580 100
4. Majanduskulu	1 541 600	1 410 200
5. Muud tegevuskulud	2 178 700	1 670 600
Kulud kokku	32 272 300	36 790 600

Allikas: Eesti Filmi Sihtasutuse aastaaruanded

2002. aastal moodustas riigieelarveline eraldis 95,9% ning 2003. aastal 92,7% sihtasutuse kogutuludest.

Sihtasutuse kõige suuremaks kuluks on väljamakstud toetused. Filmitootmise sihttoetused kantakse kuludesse lepingute alusel ja ulatuses vastavalt juhatuse otsusele ning maksta olevad toetused näidatakse aruandluses kohustusena.

Tabel 2. Toetuste liigid

Valikuline toetus[8]	Tulemustoetus[9]	Sihttoetus[10]
Stsenaariumitoetus	Menutoetus	Täienduskoolituse ja filmialase teadusliku uurimistegevuse toetus
Arendustoetus	Auhinnatoetus	Filmiürituste toetus
Tootmistoetus		Muud toetused (varia)
Levitoetus		

Allikas: Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimäärus

Sihtasutus teeb väljamakseid toetusena, mis ei kuulu tagastamisele, ning laenuna, mis tagastatakse toetuse saaja ja sihtasutuse vahel sõlmitud lepingus ettenähtud tähtajaks ning poolte vahel kokku lepitud laenuprotsendiga.[11]

Muudeks tegevuskuludeks on mitmesuguste projektide kulud (Berliini, Cannes'i, Annecy, Karlovy Vary filmifestivalist osavõtt, raamatu "Eesti film" välja andmine, filmikoopiate ostmine, projektide ekspertiis jpm). Muude tegevuskulude suurus 2002. ja 2003. aastal on erinev, sest 2002. aasta tegevuskulud kajastavad ka ebatõenäoliselt laekuvaid nõudeid summas 589 200 krooni.[12]

Toetuse piirmäärad 2002.–2004. aastal

Sihtasutuse nõukogu on kinnitanud igaks jooksvaks majandusaastaks toetuste piirmäärad toetus- ja filmiliikidele (vt tabel 3).[13]

---

[8] Eraldatakse Eesti sõltumatule filmitootmisettevõttele mängufilmide, lühimängufilmide, animafilmide ning dokumentaalfilmide tootmiseks ja levitamiseks.
[9] Eraldatakse Eesti sõltumatule filmitootmisettevõttele, lähtudes filmi kinos näinud vaatajate arvust ning Eesti filmi edust rahvusvahelistel filmifestivalidel.
[10] Eraldatakse juriidilistele ja füüsilistele isikutele, filmitegijatele ja filmiteadlastele filmialaseks täienduskoolituseks, teaduslikuks uurimistegevuseks, Eesti filmikultuuri arengut soodustavate projektide ja algatuse teostamiseks ning filmi tutvustavate ürituste korraldamiseks
[11] Eesti Filmi Sihtasutuse põhikirja punkt 5.5
[12] OÜ Faama Film "Karu süda"
[13] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punkt 10.1 nõue

Tabel 3. Toetusliikide piirmäärad (kr)

Filmiliik	2002. a toetuse ülemmäär	2003. a toetuse ülemmäär	2004. a toetuse ülemmäär
Täispika mängufilmi stsenaariumitoetus	50 000	50 000	50 000
Täispika mängufilmi arendustoetus	400 000 (s.o stsenaariumi ja tootmisprojekti arendus kokku)	500 000	500 000
Täispika mängufilmi tootmistoetus	6 000 000 (alates 2003. a); mitte üle 160 000 kr/min	Piirmäära ei kehtestatud, kuid toetatakse mitte vähem kui 3 filmi	6 000 000
Lühimängufilmi tootmistoetus	500 000	sama	500 000
Animafilmi tootmistoetus	2 000 000, kuid mitte üle 120 000 kr/min	–	–
Dokumentaalfilmi tootmistoetus	Videole toodetava filmi korral 400 000; filmilindile toodetava filmi korral 800 000 kr	600 000	600 000
Dokumentaalfilmi arendustoetus	100 000, kuid mitte üle 14 000 kr/min	–	–
Menutoetus	Kokku 400 000	Kokku 1 000 000	500 000

Allikas: Eesti filmi sihtasutuse nõukogu protokollilised otsused

Sihtasutuse antav toetus ei tohi ületada 70% filmiprojekti koondeelarvest.[14]

Toetuste menetlemise korraldus

Sihtasutusel on õigus kehtestada toetustaotluste esitamiseks tähtaegu, lähtudes filmi- ja toetusliikide eripärast.[15] Sihtasutuselt toetuste taotluste vastuvõtmise tähtajad on avalikustatud sihtasutuse veebileheküljel. Enamikule toetusliikidele oli välja kuulutatud toetuste esitamise taotlusvoorud ning osa toetuste taotlusi võeti vastu aasta ringi.

Toetuse saamiseks peab taotleja esitama kindlaksmääratud kuupäevaks taotluse ja nõutavad dokumendid.[16] Toetuste eraldamise protsess on järgmine[17]:

- Kõik toetuste taotlused vaadatakse läbi ja registreeritakse. Kui esitatud dokumentides esineb puudusi, siis teatatakse taotlejale 10 päeva jooksul, et taotlus ei vasta nõuetele.

- Toetuse eraldamise otsus tehakse 31 päeva jooksul pärast taotluse registreerimist. Vajadusel võetakse eksperdilt/nõunikult kirjalik ekspertiis (üle 300 000 krooni maksva filmiprojekti eelarve korral kohustuslik[18]).

- Kahe nädala jooksul pärast otsuse tegemist teatatakse taotlejale kirjalikult nii positiivsest otsusest kui ka taotluse mitterahuldamisest.

- Sõlmitakse leping, millele sihtasutuse poolt kirjutab alla juhatuse liige. Kui kuue kuu jooksul toetuslepingut ei sõlmita, siis kaotab toetusotsus kehtivuse.

[14] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punkt 10 nõue
[15] EFS toetuste eraldamise põhimääruse punkt 10.2
[16] Eri toetuseliikide taotlemisel nõutavate dokumentide loetelu on kinnitatud EFS toetuste eraldamise põhimäärusega.
[17] 04.03.2003. a EFS nõukogu kinnitatud toetuste eraldamise põhimääruse järgi
[18] EFS toetuste eraldamise põhimääruse punkt 14.4 nõue

- Toetust makstakse vastavalt lepingus sätestatud graafikule. Lepingus määratakse kindlaks toetuse maksmise etapid/vahearuannete või lõpparuannete esitamine vm täpsustavad tingimused.

- Pärast lõpparuannete esitamist vaadatakse need läbi ning tehakse otsus selle kinnitamise või kinnitamata jätmise kohta. Pärast lõpparuande kinnitamist makstakse viimane osa toetusest. Lõpparuande kinnitamata jätmisel nõutakse toetuse täielikku või osalist tagasimaksmist.[19]

Auditi iseloomustus

Audit keskendus järgmistele põhiküsimustele:

- Kas toetuste maksmine on olnud seaduslik ja vastanud kehtestatud nõuetele?
- Kas toetuse taotlemise kord tagab võrdsed võimalused filmitootmisettevõtetele ning loob konkurentsi filmitootmisturul?
- Kas tehingud varaga on toimunud läbipaistvalt ja seaduslikult?
- Kas rahapaigutused on toimunud sihtasutusele kasulikult?

Vastuse leidmiseks nendele küsimustele tutvuti sihtasutuse nõukogu koosolekute protokollidega, juhatuse otsustega, toetuste taotlusdokumentatsiooniga ja sõlmitud lepingutega, mitmesuguste laenulepingute ja rahapaigutuslepingutega, töötasu maksmist auditeeriti valikuliselt. Tallinnfilmis tutvuti kinnisvara müügi tehingutega.

Kuna alates 17.03.2003. a jõustus uus toetuste eraldamise põhimäärus, siis auditeeriti põhiliselt 2003. aastal määratud toetusi. 2002. aastal määratud toetuste osas auditeeriti neid projekte, mis langesid 2003. aasta valimisse ning said toetust nii 2003 kui ka 2002. aastal (nt jätkuprojekt, mida rahastatakse etapiviisi: stsenaariumitoetus, arengutoetus, tootmistoetus jm). Testitavate toetuste saajate kogum valiti selliselt, et valimisse langeks igast liigist toetusi. Valimisse võeti suurema summa saanud projektid ning kõik 2002.–2003. aastal määratud sihttoetused (koolitus, festivalide korraldamine, rahvusvahelistest üritustest osavõtt jm). 2002. aasta toetustest auditeeriti 8,9 ja 2003. aastal 21,7 miljoni krooni eest sõlmitud lepinguid ehk vastavalt 33,5 % ja 70,5% kogu toetusteks eraldatud rahast.

Auditeerisid auditijuht Liisi Uder ja vanemaudiitor Evi Riives.

[19] ETF toetuse eraldamise põhimääruse punktid 68.1–68.5, 69.1–69.3

1. Eesti filmikunsti toetamine

Kultuuriministeeriumi tegevuskavas aastateks 2003–2006[20] sätestatakse, et filmivaldkonna peaeesmärgiks on tagada Eesti filmi püsimine ja jätkusuutlik areng, vaatajate juurdepääs kodumaistele ja teiste riikide/rahvaste parematele filmidele, tagada filmihariduse omandamise võimalused Eestis ja toetada õpinguid välismaal, tagada rahvusliku filmipärandi säilitamine ja kaitse jm. Olemasoleva olukorra parandamiseks nähakse ette aastaks 2010 toodetavate filmide järjepidev suurenemine (1200 filmiminutit aastas) ja selle järkjärguline allutamine riigi finantseerimisele 75% ulatuses, rahvusvaheliste koostööfilmide täiendav toetamine, Eesti filmi rahastamise uue ideoloogia ja mudeli väljatöötamine jm.

Eesti Filmi Sihtasutuse põhikirja [21] järgi toetab sihtasutus Eesti filmide loomist, tootmist ja levitamist; filmihariduse andmist, filmialast teaduslikku uurimistegevust ja filmiajalooliste materjalide säilitamist; filmialast tehnilist arengut, välissuhtlust ja rahvusvahelist koostööd; Eesti filmide eksporti ja filmiinformatsiooni levitamist ning muid Eesti filmielu soodustavaid toiminguid.[22]

Filmivaldkonda ei reguleeri ükski seadus. Küll aga on kultuuriminister moodustanud töörühma kinoseaduse eelnõu lähtekohtade väljatöötamiseks.

Filmikunstile eraldatakse raha otse Kultuuriministeeriumi eelarvest, samuti sihtasutuse ja Kultuurkapitali kaudu.

Tabel 4. Filmivaldkonnale eraldatud raha 1998.–2004. aastal (mln kr)

Valdkonna toetaja	**1998**	**1999**	**2000**	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**
Kultuuriministeerium	1,980	1,980	3,758	4,984	4,580	5,580	7,154
Kultuurkapital[23]	8,241	5,721	8,244	8,584	8,584	9,765	10,0[24]
Eesti Filmi Sihtasutus	17,610	19,370	19,370	19,370	34,337	34,337	36,737
Kokku	**27,831**	**27,071**	**31,372**	**32,938**	**47,501**	**49,682**	**53,891**

Allikas: Riigieelarve ja Eesti Filmi Sihtasutus

Alates 2001. aastast eraldatakse Kultuuriministeeriumi valitsemisala kuludes raha eraldisteks kultuurile, millest ministeerium eraldab osa raha filmivaldkonna arenguks. Selle raha eest toetatakse rahvusvahelisi koostööfilme, filmilevi, filmiüritusi jm.

Kultuurkapitalis on loodud audiovisuaalse (edaspidi AV) kunsti sihtkapital, millest toetatakse eesti AV/kunstiloomingut edendavaid ja tutvustavaid projekte, uurimistöid, uute tehniliste vahendite kasutamisoskuse omandamist, AV-festivalide ja suurürituste korraldamist, mitmesuguste trükiste ilmumist, AV-koolitust, täiendusõpet, rahvusvahelist suhtlust, osavõttu rahvusvahelistest konkurssidest ja festivalidest, toetatakse AV-teoste säilitamist ja dokumenteerimist, teenekaid filmiloojaid ja -kriitikuid abirahade, stipendiumide, lisapensionidega jpm.

Sihtasutus toetab erinevaid filmiliike ning sihttoetuste kaudu filmitootjate osalemist rahvusvahelistel filmifestivalidel, filmiürituste ja -festivalide korraldamist Eestis, täienduskoolitust jpm.

Sihtasutuses makstud toetuste auditeerimine näitas, et tihti on eri allikatest finantseerimisel toetuse siht sama. Esines mitmeid juhtumeid, kus ühele projektile või üritusele (ka koolitusele) saadi raha kõigist

[20] Heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 11.03.2003. a istungil, 18.03.2003. a protokoll nr 12
[21] Kinnitatud kultuuriministri 09.06.2000. a käskkirjaga nr 132
[22] Eesti Filmi Sihtasutuse põhikirja punktid 2.2.1–2.2.6
[23] Kultuurkapitali audiovisuaalse kunsti sihtkapitalist toetatakse lisaks filmikunstile ka foto- ja videokunsti.
[24] See on planeeritud summa.

kolmest eespool nimetatud allikast. Nii näiteks on mitmeid aastaid eraldatud Tallinna Pimedate Ööde Filmifestivali (PÖFF) korraldamiseks raha kõigist kolmest allikast.[25] Selline rahastusskeem on iseloomulik raha eraldamisel mitmele Eestis korraldatavale festivalile. Sealjuures puudub ministeeriumil ülevaade, kui paljusid projekte toetatakse erinevatest allikatest ning mis on ühe projekti riigipoolne toetussumma kokku.

Samuti kattuvad osaliselt kolmes instantsis toetuse üle otsustajad. Nii näiteks annab praegune Kultuurkapitali AV-kunsti sihtkapitali nõukogu esimees[26] sihtasutuses filmiprojektide eelarvetele ekspert-hinnanguid ning kuulub ka Kultuuriministeeriumi rahvusvahelises koostöös toodetavate filmide komisjoni. Samuti kuulub sihtasutuse peaekspert eespool nimetatud komisjoni koosseisu.

Ministeeriumi asekantsler (kaunite kunstide valdkonnas) põhjendas mitmest allikast rahataotlemise ja maksmise mehhanismi asjaoluga, et see tagab laiapõhjalise otsustuse ning arengu. Väideti, et ühe rahastaja põhise otsustuse korral on risk, et toetuse saaja ei pinguta finantseerijate leidmisega. Samuti selgitati, et rahvusvahelistest fondidest toetuste taotlemisel on üheks hindamiskriteeriumiks riigipoolne huvi (st finantseerimine) ja teiste huvirühmade olemasolu. Ka põhjendati selle skeemi kasutamist otsustamise pluralismivajadusega.

Riigikontroll leiab, et erinevate kanalite kaudu filmikunsti toetamist tuleks paremini koordineerida.

Ettepanek kultuuriministrile

- Näha kinoseaduse eelnõus ette riigieelarvest filmikunsti toetamise põhimõtted ning toetuse andmise põhitingimused.
- Kaaluda riigieelarvest erinevate filmikunsti toetamise kanalite vähendamist.

[25] 2003. aastal eraldas PÖFF-ile Kultuuriministeerium 600 000 krooni, Kultuurkapital 600 000 krooni ja sihtasutus 300 000 krooni.
[26] E. Koplimets on AV-kunsti sihtkapitali nõukogu esimees alates 01.11.2003. a.

2. Sihtasutuse juhtimine

2.1. Nõukogu liikmete määramine

Riigi eraõiguslike juriidiliste isikute (aktsiaselts, osaühing, mittetulundusühing, sihtasutus) asutamise ning nendes aktsionäri, osaniku või liikmena osalemise alused ja kord on reguleeritud seadusega.[27]

Seaduse järgi riigi esindajad riigi asutatud sihtasutuse nõukogus määrab ja kutsub tagasi asutaja- või liikmeõigusi teostav isik. Riigi esindaja on kohustatud täitma juhtorgani töös osalemisel teda määranud või tema valimiseks või määramiseks ettepaneku teinud isiku antud suuniseid.[28]

Alates 16.04.2004. a kehtiva seaduse järgi ei või riigi esindaja olla isik, kellel on selle eraõigusliku juriidilise isikuga seotud olulised ärihuvid, mis väljenduvad muu hulgas olulise osaluse omamises väärtpaberituru seaduse § 9 tähenduses või kuulumises sellise äriühingu juhtimisorganisse, kes on selle eraõigusliku juriidilise isiku oluline kaupade müüja või ostja, teenuse osutaja või tellija.[29] Uues seaduses on toodud riigi asutatud sihtasutuse juhtimise erisused, mille järgi nõukogu liikmed määravad ainult asutajad (kui seaduses pole sätestatud teisiti) ning kuni poolte riigi esindajate puhul võib sihtasutus lähtuda põhikirjas kindlaksmääratud isikute ettepaneku(te)st.[30]

Sihtasutuse põhikirja järgi otsustab nõukogu liikmete koosseisus muudatuste tegemise ning nõukogu liikme tagasikutsumise kultuuriminister. Nõukogu liige on kohustatud nõukogu töös osalemisel juhinduma ministri suunistest ning andma aru oma tegevusest nõukogu liikmena, lähtudes Vabariigi Valitsuse kehtestatud korrast.

Varasemal perioodil (1999.–2001. a) kuulusid sihtasutuse nõukokku ka kaks liiget (sh üks neist oli nõukogu esimees), kelle põhitööandjaks oli filmitootmisettevõte. Võttes arvesse asjaolu, et kuni 2000. aasta maikuuni otsustas filmitootmise toetuste eraldamise üle ekspertkomisjon ja otsuse kinnitas nõukogu, ei olnud maandatud risk, et kõikidel juhtudel oli tagatud erapooletus.

2003. aastal nimetas kultuuriminister ennast sihtasutuse nõukogu liikmeks[31] ning sihtasutuse nõukogu koosolek valis ministri nõukogu esimeheks[32]. Nõukogu esimehena peab kultuuriminister täitma iseenda suuniseid.

Võttes arvesse, et riigieelarvelise eraldise kasutamise lepingu sihtasutusega sõlmib igal aastal kultuuriminister ning selles nähakse ette, et ministril on õigus kontrollida sihtasutuse poolt esitatud aruandluse õigsust, eraldise saamise tingimuseks olevate asjaolude paikapidavust ning eraldise kasutamise sihipärasust, siis toimib süsteem, kus kontrollitav on samal ajal ka kontrollija.

Sihtasutuse ja AS-i Tallinnfilm üks praegune nõukogu liige (Rain Tamm) on ühtlasi AS Lõhmus, Haavel & Viisemann üks asutajatest ja juhatuse liige.[33] Teiselt poolt on Tõnis Haavel sama panga üks asutajaid ning AS-i Uus Sakala nõukogu liige ja Sakala keskuse arendaja. 2003. aastal sõlmisid Sakala keskuse arendajad AS-iga Tallinnfilm konfidentsiaalsuslepingu, mille kohaselt on arendajatel Sakala keskuse äriplaani puudutava info lekke korral õigus nõuda Tallinnfilmilt trahvi 1 miljon krooni.[34]

Ettepanek kultuuriministrile

- Vaadata läbi sihtasutuse nõukogusse nimetatud isikud ning vajadusel muuta selle koosseisu.

---

[27] Riigikogus 12.06.1996. a vastuvõetud "Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seadus" (kehtis kuni 15.04.2004. a) ja 24.03.2004. a vastuvõetud "Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus"
[28] Riigi poolt eraõiguslike juriidiliste isikute asutamise ja nendes osalemise seadus, § 8 lg 1–2, 5; riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus, § 20 lg 1 ja § 22 lg 1 p 1
[29] Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus,§ 19 lg 7
[30] Riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seadus, § 29 lg 2
[31] Kultuuriministri 30.06.2003. a käskkiri nr 123
[32] Sihtasutuse nõukogu 10.09.2003. a protokoll, otsuse punkt 1
[33] AS Tallinnfilmi nõukogu protokollist (14.03.2003. a protokoll nr 3) nähtub, et R. Tamm ei osalenud mittesiduva kokkuleppe sõlmimiseks korraldatud hääletusel Sakala keskuse hoonestusõiguse konkursil osaleva AS-iga Bluemark. (hilisema nimega AS Uus Sakala).
[34] AS Tallinnfilm nõukogu 07.04.2003. a koosoleku protokoll nr 4

2.2. Sihtasutuse eelarve kinnitamine

Kultuuriminister sõlmib sihtasutusega igal aastal lepingu riigieelarvelise eraldise kasutamise kohta. Lepingus on kindlaks määratud, mitu filmi (filmiliikide kaupa filmiminutites) peab valmima ja esilinastuma aasta jooksul ning kui palju filme on tootmises ja/või[35] esilinastuvad. Lepingus nähakse ette ka mitme Eestis toimuva rahvusvahelise filmifestivali, -ürituse ja -projekti toetamine, filmiprofessionaalide täienduskoolituse toetamine, filmiraamatute ning Eesti filme ja filmindust tutvustavate trükiste ja infomaterjalide väljaandmine. Samuti on ette nähtud Eesti filmide tutvustamine filmiturgudel.

Varasemal ajal ei olnud kultuuriminister lepingutes kindlaks määranud rahalist mahtu: kui palju raha kasutada filmitootmistoetusteks, sihtasutuse personali- ja majanduskuludeks ning mitmesugustele projektidele, filmifestivalidele ja koolitusele. Alates 2004. aastast on lepingul lisa, sihtasutuse nõukogu poolt kinnitatud eelarve ning nõue, et sihtasutus juhindub lepingus sätestatud eesmärkide täitmisel ka lisatud eelarvest. Lepingusse ei olnud märgitud, kui suure summa võib sihtasutus jätta üleminevaks jäägiks.

Sihtasutuse põhikirja järgi kinnitab nõukogu sihtasutuse aastaeelarve.[36] Sihtasutus ei ole eelarve koostamisel tulude ja kulude koosseisu arvestanud omatulusid (vaba raha paigutustest saadud intressid) ning sihtfinantseerimist mitmesugustelt organisatsioonidelt. Sihtasutuse pearaamatupidaja selgituste järgi ei ole sihtfinantseerimise summad teada eelarve koostamise ajaks ning omatulud kajastatakse eelmiste perioodide jäägi sees.

Sihtasutusest saadud andmete alusel oli eelmiste perioodide jääk 31.12.2002. a seisuga 6,6 mln kr ning sellest võeti järgmise aasta eelarvesse 2 mln kr; 31.12.2003. a seisuga oli jääk 6 mln kr ning järgmise aasta eelarvesse võeti 2,9 mln kr.

Pearaamatupidaja selgituste kohaselt on 2004. aasta ühe kuu rahalise katte vajadus umbes samas suurusjärgus kui jääk, mida eelarves ei kajastata, ning seda on tarvis, et vajadusel tasandada ebastabiilset rahaeraldamist riigieelarvest. Ka peab sihtasutus tagama Media Deski finantseerimise aasta algul, kuna Euroopa Komisjon kannab selleks vajaliku raha sihtasutusele üle alles aasta teises pooles.

Audiitorid leiavad, et eelarve koostamise ja täitmise jälgimise protseduur ei olnud piisavalt läbipaistev, sest eelarves ei kajastatud kogu eelmiste perioodide jääki.

Lisaks kogueelarvele kinnitas sihtasutuse nõukogu toetuste eelarve toetusliikide kaupa.

Tabel 5. Toetuste eelarved ja täitmine 2002.–2003. aastal (mln kr)

Filmiliik	**2002**			**2003**		
	Eelarve	**Tegelik***	**%**	**Eelarve**	**Tegelik***	**%**
Mängufilm	16,9	13,4345	99,7	17,2	16,9497	98,5
Animafilm	7,0	6,9656	99,5	7,0	6,9957	99,9
Dokumentaalfilm	4,0	3,9493	98,7	5,05	5,0187	99,4
Tulemustoetus	0,66	0,660	100,0	0,75	0,75	100,0
Varia	1,1	0,8918	81,1	1,2	1,0806	90,1
Eriprojekt “Eesti film 90”	0,84	0,5892	70,1	–	–	–
Kokku	30,5	26,4904[37]	86,9	31,2	30,7947	98,7

Allikas: Eesti Filmi Sihtasutus

* Eelarve tegelik täitmine näitab aasta jooksul sõlmitud lepingute summat.

[35] Kõik tootmises olevad filmid ei saa esilinastuda, sest neid toetatakse erinevas faasis: stsenaariumitoetus, arengutoetus, tootmistoetus.
[36] Eesti Filmi Sihtasutuse põhikirja punkti 3.13.3 nõue
[37] 2002. a eelarve tegelik täitmine vähenes seoses mängufilmi “W.O.I.T.K.A” lepingu lõpetamisega filmitootmisettevõtte taotluse alusel. Leping lõpetati 28.02.2003. a ning sellega seoses vabanes 3,4 mln krooni.

Kuna paljude sõlmitud lepingute summasid ei maksta välja samal aastal, vaid ka järgneva(te)l aasta(te)l, siis osa raha jääb järele ning see kajastatakse aastaaruandes kohustusena. 2002. aasta lõpus oli maksta oleva toetuse suuruseks 2,4 mln ja 2003. aastal 3,1 mln kr.

Võttes arvesse, et ka eelarve täitmisel on tekkinud kokkuhoid ning raha ei maksta välja samal aastal, koguneb sihtasutusele vaba raha, mida paigutatakse deposiitidesse jm (vt ka punkt 5.2).

Ettepanek sihtasutuse nõukogule

- Kaaluda sihtasutuse eelmiste perioodide vaba jäägi hoidmise vajalikkust ning määrata selle lubatud suurus.
- Planeerida sihtasutuse eelarvesse omatulud ning näidata kogu eelmiste perioodide jääk.

3. Sihtasutuse makstud toetused

3.1. Toetuste taotlemine ja taotluste arv

Sihtasutuse põhikirja järgi võivad toetust saada soodustatud isikutena Eesti kodanikud, Eestis alalise elamisloa alusel elavad isikud ja Eestis registreeritud juriidilised isikud. Soodustatud isikute ringi ei kuulu sihtasutuse juhatuse liikmed ja eksperdid, televisiooniorganisatsioonid ja nende osalusega äriühingud, Eestis registreeritud välisosalusega äriühingud, milles Eesti poole osalus on väiksem kui 51%, ning isikud, kes ei ole täitnud oma lepingulisi kohustusi sihtasutuse ees.[38]

Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimäärus (edaspidi ka põhimäärus) sätestab toetuse taotlemise ja eraldamise põhimõtted.

Põhimääruse järgi toetab sihtasutus Eesti professionaalset filmitootmist, Eesti filmide levi, Eesti sõltumatute filmitootmisettevõtete rahvusvahelist filmikoostööd, filmialast täienduskoolitust jm filmikultuuri arendavaid projekte. Toetust ei eraldata harrastuslikuks filmiloominguks, televisioonisaadete, ajaviitemängude või muu sarnase audiovisuaaltoodangu valmistamiseks. Sihtasutus toetab Eesti filmide tootmist.[39]

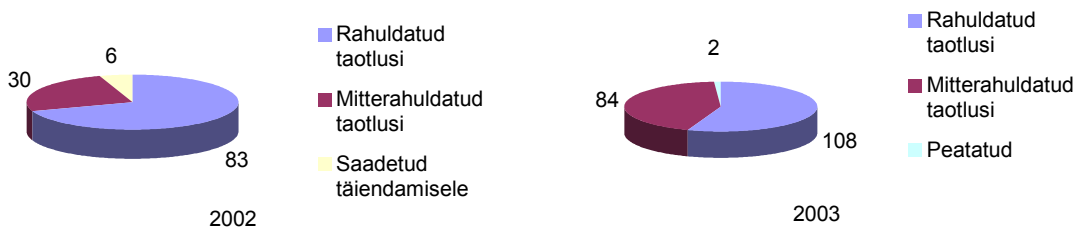
Põhimääruse järgi vaadatakse läbi üksnes sellised toetustaotlused, mis vastavad põhimääruse nõuetele. Pärast toetustaotluse registreerimist peab sihtasutus 10 päeva jooksul teatama, kui taotlus ei vasta nõutele, näidates ära taotluses esinevad puudused.[40]

Sihtasutuse juhatus teatas üldjuhul ettenähtud aja jooksul kirjalikult toetuse taotlejatele, kuid taotluste mitterahuldamise korral ei märgitud üldlevinud praktika kohaselt esitatud dokumentatsiooni põhjusi ega puudusi. Sihtaustuse juhatuse selgituste kohaselt põhjendatakse seda suuliselt taotleja soovi korral.

Erinevate toetusliikide taotluste vastuvõtmiseks on kehtestatud tüüpvormid (12 erinevat tüüpi) ning neis on märgitud, et sõltuvalt toetusliigist on nõutav 14–28 kohustusliku lisa olemasolu. Lähtuvalt põhimääruse sõnastusest, ei tohiks taotlusi rahuldada, kui on täitmata kas või üks tingimus. Tegelik praktika on näidanud, et osa nõutavast dokumentatsioonist on toetuse määramisel olulisem, kuid osa on vaid informatiivne. Käesoleva auditeerimise ajaks oli osa taotlusvorme üle vaadatud ning sõna "kohustuslik" asendatud sõnaga "vajalik". Sihtasutuse juhtkonna selgituste kohaselt vaadatakse üle kõik taotlusvormid.

2002. aastal registreeriti kokku 137 taotlust. Võttes arvesse, et neist 18 olid stsenaariumikonkursil osalenud tööd, siis esitati 119 toetuse taotlust. 2003. aastal registreeriti 194 taotlust (s.o koos täienduskoolituse ning muude projektide ja ürituste sihttoetustega).

Joonis 1. Taotluste rahuldamine 2002.–2003. aastal[41]

Allikas: Eesti Filmi Sihtasutus

[38] Eesti Filmi Sihtasutuse põhikirja punktid 5.1–5.2
[39] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punktid 4, 7 ja 8
[40] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punkt 14
[41] Osa peatatud projektidest jätkus veel samal aastal.

Nagu jooniselt 1 näha, moodustas mitterahuldatud taotluste osakaal 2002. aastal 21% ja 2003. aastal 43% registreeritud taotlustest.

Võttes aluseks 2003. aastal registreeritud taotluste arvu, siis kõige suurem äraütlemise protsent oli stsenaariumi toetuse osas 73% (ehk 33 taotlusest rahuldati 9), mängufilmi osas 54% (ehk 28 taotlusest rahuldati 13), dokumentaalfilmi osas 50% (74 taotlusest rahuldati pooled ning üks peatati). Animafilmide toetustaotlused rahuldati 100% (9 taotlust).

Sihtasutus sõlmis 2002. aastal mitmesuguste filmiliikide toetamiseks kokku 50 lepingut (s.o 23 filmitootmisettevõttega) ja 2003. aastal 71 lepingut (s.o 27 filmitootmisettevõttega). Viimase kahe aasta jooksul on enim toetust saanud 7 suuremat filmitootmisettevõtet (2,5–7 mln kr)[42], 3 filmitootmisettevõtet said toetust *ca* 1 miljon[43] ning ülejäänud said toetust alla ühe miljoni krooni.

3.2. Toetusotsuse vastuvõtmine

Põhimääruse järgi teeb toetusotsuse peaekspert ja selle kinnitab juhatus. Otsus taotluse rahuldamise või mitterahuldamise kohta tuleb teha 31 päeva jooksul pärast taotluse registreerimist. Otsusest teatatakse taotlejale kirjalikult kahe nädala jooksul pärast otsuse tegemist. Toetusotsus kaotab kehtivuse, kui kuue kuu jooksul ei sõlmita toetuslepingut.[44]

Ekspertiis teostatakse vajadusel filmiprojekti kunstilise, majandusliku ning juriidilise põhjendatuse kohta. Ekspertiisi tegemiseks peab peaekspert kaasama nõunikke, kellelt saadud kirjalik ekspert-hinnang lisatakse otsusele. Lisaekspertiis tehakse juhul, kui filmiprojekti koondeelarve ületab 300 000 krooni.[45]

Põhimäärus ei sätesta ekspertiisi tegijatele ega tehtavatele ekspertiisidele mingisuguseid nõudeid. Riigikontroll on seisukohal, et sellised nõuded peaksid olema. Iga ekspertiis peaks kindlalt väljendama, kas projekti toetada või mitte. Selline märkus nagu "projekt väärib märkimist" ei väljenda selget arvamust, samuti peaks olema reguleeritud, mitmelt eksperdilt hinnangut küsida.

Enamikule toetustaotlustele oli tellitud üks eelarveekspertiis (see oli tellitud ka vahearuannetele ja lõpparuandele) ning üks või mitu stsenaariumiekspertiisi. Esines juhtumeid, kus projekti stsenaariumit hindasid eksperdid negatiivselt, kuid seda otsustati siiski toetada. Paljudel juhtudel olid ekspert-hinnangud küllalt kriitilised, mis näitab, et väga häid filmistsenaariume esitati vähe.

Sihtaustuse juhatuse liikmete selgituste kohaselt on stsenaariumide ekspertiishinnangud nõuandva iseloomuga ning filmitootmisettevõtted arvestavad võimaluse korral ekspertiishinnangutes eelarve kohta tehtud ettepanekutega.

Põhimääruse järgi on peaeksperdi ülesanne vajadusel korraldada filmiprojekti ekspertiis ning selle põhjal teha ettepanek juhatusele otsuse langetamiseks. Kuna juhatus on kaheliikmeline ning ekspert-hinnangud vastuolulised, siis sisuliselt teeb otsuse peaekspert ja selle kinnitab peadirektor.

Kui varasemal ajal märkis peaekspert otsusele kirjalikult oma arvamuse taotluse rahuldamise või mitterahuldamise kohta, siis 2003. aasta juunis võttis sihtasutuse juhatus vastu otsuse, et toetus-otsustele ja äraütlemistele kirjalikke põhjendusi ei lisata.[46] Põhjenduseks märgiti, et selline vajadus tuleneb toetuste eraldamise põhimäärusest ja maailmas levinud tavast ning soovist ühtlustada sihtasutuse asjaajamise korda Kultuurkapitali töökorraldusega.

---

[42] OÜ Taska Productions, OÜ Sigade Revolutsioon, OÜ Eesti Joonisfilm, OÜ Skywork, OÜ Allfilm, OÜ Nukufilm, OÜ F-Seitse
[43] AS Exitfilm, OÜ Eetriüksus, OÜ Parunid & Vonid
[44] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punktid 13; 14.1; 14.5 ja 17
[45] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punktid 14.4
[46] Sihtasutuse juhatuse 16.06.2003. a otsus

Kuna esitatavate dokumentide arv on piisavalt suur ning osal juhtudel täiendati esialgselt esitatud dokumente (kusjuures varem esitatuid ei eraldatud), siis auditeerijad leiavad, et dokumentide läbivaataja peaks kirjalikult tõendama oma allkirjaga, et kõik lisatud dokumendid on esitatud.

2002.–2003. aastal telliti projektide eelarveekspertiise kolmelt eksperdilt ja stsenaariumiekspertiise 7–8 eksperdilt. Stsenaariumide hindajad olid seotud filmivaldkonnaga (filmikriitikud, asjatundjad Eesti Televisioonist, sihtasutuse endine ekspertiisikomisjoni esimees jt).

Peaeksperdi selgituste kohaselt kasutatakse kutsutud ekspertide kaasamist, kuna selle valdkonna tundjate arv on väike või järgmisel korral on ekspert ise stsenaariumi kirjutaja ja toetuse taotleja. Võimaluse korral kaasatakse projekti lugejaks üks inimene Kultuurkapitali AV-nõukogust (kommunikatsiooni parema levimise tõttu) ja üks ETV-st (huvigrupi esindaja).

Varasemal ajal vaatas sihtasutuses toetustaotlusi üle mitmeliikmeline ekspertiisikomisjon ning otsuse võttis vastu sihtasutuse nõukogu. Sellest korrast loobuti 2000. aasta keskel ning loobumise põhjendusena märgiti, et paljud ekspertiisikomisjoni liikmed andsid filmitootjatele lubadusi esitatud taotluste positiivse otsuse tegemise kohta, kuid hääletustulemused kujunesid lubatust erinevaks ning see omakorda kutsus esile palju negatiivseid emotsioone. Ka olid otsused läbipaistmatud ning kogu otsustusprotsess ebaefektiivne.

Kultuuriministeeriumist saadud selgituste kohaselt on sihtasutuse praeguse toetusotsuste läbivaatamise eeliseks see, et taotlused vaadatakse kiiremini läbi, kui seda oleks teinud mitmeliikmeline komisjon.

Ettepanek sihtasutuse nõukogule

- Täiendada toetuste eraldamise põhimäärust nii, et see sätestaks ka ekspertide valiku kriteeriumid ja ekspertiisinõuded.

Ettepanekud sihtasutuse juhatusele

- Koostada ekspertiiside tellimise, nende läbivaatamise ning otsustusprotsessi ühtsed protseduurireeglid.

3.3. Toetuste määramine ja maksmine

Põhimääruse järgi peab toetuse taotleja osa filmiprojekti rahastamisel olema vähemalt 5% koondeelarvest ja rahvusvahelise koostööprojekti puhul vähemalt 5% Eesti-poolsest finantseeringust.[47]

Eesti filmitootmisettevõte on kohustatud rahvusvahelise koostööprojekti korral kulutama Eestis summa, mis on 1,2 korda suurem kui filmiprojektile sihtasutuse poolt eraldatud toetus.[48] Taotleja omaosalus filmiprojektis võib väljenduda rahalises panuses; oma tehnika kasutamises keskmise rendihinnaga; filmiprojekti teostamiseks leitud lisafinantseeringutes, mille kohta on sõlmitud toetus- või ettemüügileping (v.a sihtasutuse, Kultuurkapitali või Kultuuriministeeriumi eraldatud toetused); osas produtsendi tasus, mis ei ületa 2% filmi kogueelarvest ja mida ei maksta välja enne filmi valmimist.[49]

Omafinantseeringu mõiste pole üheselt arusaadav. Raske on hinnata filmitootmisettevõtte oma tehnika kasutamist kehtiva keskmise rendihinnaga ning rahvusvaheliste projektide korral on raske hinnata, kuidas täidetakse põhimääruse nõuet kulutada Eestis 1,2-kordne summa võrreldes sihtasutuse toetusega. Samuti ei ole välja kujunenud ühtset praktikat, kas omafinantseeringut 4,5–4,9% pidada põhimääruse tingimuste täitmiseks või mitte.

[47] Eesti Filmi Sihtasutuse põhimäärus, punkt 9
[48] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuse eraldamise põhimäärus, punkt 8
[49] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimäärus, punktid 41.1–41.4

Peaeksperdi selgituste kohaselt kasutatakse toetustaotluste vastuvõtmisel ja eelarve kulukomponentide hindamisel oma tehnika kasutuse osas erinevate filmitootmisettevõtete võrdlusandmeid, tehnika rentimise hinnakirju ja hinnapakkumisi.

Samuti pole üheselt mõistetav toetuse taotleja omafinantseering rahvusvaheliste koostööfilmide korral: kas Kultuuriministeeriumist ja Kultuurkapitalist saadud raha arvestatakse toetuse taotleja 5% Eesti-poolse rahastamise sisse või mitte.

Oma- ja muu finantseeringu tõestuseks on vajalik garantiikirjade olemasolu. Kuna Kultuurkapitalist ja Kultuuriministeeriumi rahvusvahelise filmikoostöö komisjoni otsused pole ette teada, siis pole võimalik neid ka esitada.

Sihtasutusest saadud selgituste kohaselt on esmaseks taotluse rahastajaks sihtasutus. Auditeerimine näitas, et esines ka teistsugust praktikat ning raha oli projektile Kultuurkapitalist mõnel juhul juba enne eraldatud.

Sihtasutusel on õigus toetusleping lõpetada enne tähtaega või pärast toetuse kasutamise tähtpäeva möödumist ja nõuda toetuse täielikku või osalist tagasimaksmist, kui toetuse saaja muudab ilma mõlemapoolse kokkuleppeta koondeelarvet, mis muudab filmiprojekti teostamise võimatuks.[50]

Põhimääruse selline sõnastus võimaldab toetuse tagasimaksmise nõudmist tõlgendada mitmeti. Sõnastusest pole selge, kui suures ulatuses võib koondeelarvet muuta. Toetuste tagasimaksmise pretsedent süvendab aga riski, et filmitootmisettevõtted ei näita lõpparuandes tegelikke kulusid. Põhimäärus peaks sätestama sihtasutusele filmieelarve muutmise teatamise tähtajad, et välistada eelarve muutmine lõpparuande esitamisel.

Filmide arhiveerimine on riiklikul tasandil reguleerimata. Ka sundeksemplaride seaduses puudub säte, et sundeksemplari objektiks on film või filmikoopia. Kultuuriministeeriumist saadud selgituste kohaselt on filmide arhiveerimise küsimus kavas liita kinoseadusse. Kuna alates 2001. aastast kehtinud toetuste eraldamise põhimäärus näeb ette, et filmi negatiiv ja muud filmi koopia tegemiseks vajalikud materjalid tuleb hiljemalt viis aastat pärast filmi tootmise lõpetamist anda hoiule Eesti Rahvusarhiivi, siis esimeste filmide arhiivi andmise ja selle kontrollimise kohustus tekib alles 2006. aastal.

Sihtasutuse 2004. aasta tegevuskava järgi on sel aastal kavas välja töötada uus toetuste eraldamise kord, mis viiks sihtasutuse töö kooskõlla Euroopa Liidu audiovisuaalvaldkonna reeglitega. Samuti on kavas läbi vaadata toetustaotluste menetlemise kord, valmistada toetustaotluste ning toetuslepingute uued formularid. Kavas on välja töötada vahearuannete ja lõpparuannete formularid ning filmiliikide eelarvenäidised.

Tähelepanekud toetuste maksmisel

Kuigi põhimäärus ei näe ette tootmistoetuse eraldamist osade kaupa, eraldati OÜ Taska Productions mängufilmile **"Nimed marmortahvlil"** 2001. aastal tootmistoetust 3,7 mln kr ja 2002. aastal 5 mln kr. Võttes arvesse ka 2000. aastal saadud arendustoetust (300 000 krooni), toetas sihtasutus filmi tootmist 9 miljoni krooniga. 2002. aasta lisaleping sõlmiti vastavalt nõukogu otsusele.[51]

Filmi **"Nimed marmortahvlil"** lõpparuandeid esitati neljas järgus. Kuigi lõpparuande esitamise tähtaeg oli 2002. a detsember, kinnitati see alles 2003. a märtsis. Filmi lepinguline eelarve koos Soome-poolse tootjafirmaga oli 21,2 mln kr (sh Kultuuriministeeriumilt saadi 1,8 mln ja Kultuurkapitalilt 500 000 kr). Esialgses lõpparuande variandis näidati tegelikuks kuluks 15,8 mln kr (sh Soome tootjafirma kuluks 3,4 mln kr). Pärast mitmete kulude põhjendamist tuli filmi lõplikuks kuluks 18,1 mln kr ehk 3,1 mln kr vähem esialgu kavandatust. Sihtasutuse peaeksperdi selgituste kohaselt ei rikutud põhi-

[50] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punkt 68.1
[51] Sihtasutuse nõukogu 22.02.2002. a protokoll nr 55, otsuse punkt 1.2, filmitootmiseks oli lubadusi andnud varasemal ajal nii Vabariigi valitsus kui Kultuuriministeerium.

määrust ning K. Taska ei kasutanud oma raha, sest raha saadi Soome poolt. Samuti märgiti, et see film oli OÜ Taska Productions esimene film ning lõpparuande esitamiseks ja kulude näitamiseks kulus aega. Seega, kuigi põhimääruse järgi on sihtasutusel õigus nõuda toetuse täielikku või osalist tagasimaksmist, siis antud juhul seda ei tehtud. Riigikontroll leiab, et kokkuhoid filmi tegemisel on küll tervitatav, kuid peaks olema selgelt reguleeritud riikliku toetuse kasutamisse suhtumine. Antud juhul hoiti kokku filmitootja, mitte riigi raha.

Põhimääruse järgi toetab sihtasutus eelisjärjekorras niisuguste filmide tootmist, mille teostajad suudavad tagada kõrge kunstilise taseme, teostuse professionaalsuse, rahvusvahelise konkurentsivõime ja laialdase publikuhuvi.[52] Esines ka juhtumeid, kui toetati filme, mille režissööril puudus varasem režissööritöö kogemus.

OÜ Taska Productions mängufilmile **"Täna öösel me ei maga"** eraldati 2002. aastal arendustoetust 300 000 krooni ja 2003. aastal tootmistoetust 5,7 miljonit krooni.[53] Filmi tootmistoetuse otsuse tegemiseks kaasati üks eelarve- ja kaks stsenaariumieksperti. Sealjuures üks stsenaariumiekspert soovitas filmi toetada, märkides, et stsenaariumi tuleb "kõvasti kohendada". Teises stsenaariumi ekspert-hinnangus märgiti, et tegemist on Eesti parimate autoritega, loo eeldus suurepärane, vaatajate edu võrdne Ameerika filmi vaatajaskonnaga, üldmulje stsenaariumist hea, kuid soovitas lahtised küsimused enne filmi tegemist lahendada. Filmi lõpparuande ja tootmisprotsessi arutelu koosolekul[54] nenditi, et valmis film ei vasta kohati stsenaariumile ning sellest ei teavitatud sihtasutust ning filmil puudus režiistsenaarium. K. Taska selgituste kohaselt teavitati sihtasutust suuliselt võimalikest muutustest (monteerija ja režissöör otsustasid filmi alguse turunduslikel kaalutlustel ümber teha). Samas otsustati, et see informatsioon võetakse teadmiseks ning järgmiste filmide puhul püütakse selliseid vigu vältida. Peaeksperdi selgituste kohaselt jätkub alati töö stsenaariumiga ka pärast toetuslepingu sõlmimist.

OÜ Taska Productions koguperefilmile **"Martin – uudishimulik kassipoeg"** eraldati 2003. aastal stsenaariumitoetust 30 000 kr ja arendustoetust 470 000 kr. Arendustoetust[55] eraldati projektile, mille kaasprodutsendiks oli sihtasutuse endine peadirektor. Otsus tehti kolm kuud pärast R. Sildose vabastamist peadirektori ametikohalt. Stsenaariumitoetuse lõpparuandest nähtub, et eelarve jäi täitmata (täidetud 62%) ning see võib tähendada, et kõiki vajalikke töid ei tehtud. Koos stsenaariumitoetuse lõpparuandega esitati taotlus sama filmiprojekti arendustoetuse saamiseks, kuid seda ei rahuldatud, kuna stsenaariumilugejate (4 tk) ja eelarve eksperdi arvamused olid negatiivsed. Viie kuu pärast esitati projekt arendusprojektide võistukaitsmisele (esitati 5 projekti). Koosoleku memost nähtub, et stsenaariumi kaitsmise hindajaid oli kolm, kellest kaks soovitasid ja üks ei soovitanud toetada. Eelarve eksperthinnangu järgi puudus arendustöö kava ehk produtsendi kirjeldus arendustöö kohta ning arendustöö eelarvet peeti kalliks. Kuna filmi üheks kaasprodutsendiks oli sihtasutuse endine peadirektor, siis arendustoetuse rahuldamise küsimust arutati ka sihtasutuse nõukogu koosolekul ning otsustati taotlust käsitleda kõigi teistega võrdsetel alustel.[56]

Rudolf Konimois Film OÜ mängufilmile **"Sigade revolutsioon"** eraldati 2002. aastal stsenaariumitoetust 50 000 krooni ja arendustoetust 300 000 krooni ning 2003. aastal eraldati tootmistoetust 5,65 miljonit krooni. Kuna tootmistoetuse taotlemisel planeeriti osa raha (500 000 kr) taotleda Kultuurkapitalist, siis toetuse taotlemise ajaks ei olnud kõik filmi finantsallikad tagatud. Kuigi põhimääruse järgi on ette nähtud viimane osa toetusest välja maksta lõpparuande kinnitamisel, maksti 50% lõppsummast firma taotlusel sihtasutuse juhatuse otsusega enne lõpparuande kinnitamist. Selgituste kohaselt olid filmi rahastusprobleemid tingitud Soome-poolse finantseerimise viivitusest.

OÜ Allfilm mängufilmile **"Veepomm paksule kõutsile"** eraldati 2003. aastal tootmistoetust 700 000 krooni.[57] Filmi peatootjaks oli Läti stuudio STUDIAJA F.O.R.M.A. Taotlusdokumentatsioonis näidati

---

[52] Eesti Filmi Sihtasutuse toetuste eraldamise põhimääruse punkt 15
[53] Filmi eelarve oli 9 mln (sh Kultuurkapitalilt saadi 500 000 kr) ning kulu 9,2 mln krooni.
[54] 12.03.2004. a, osalejad J. Lõhmus ja K. Taska
[55] Stsenaariumitoetuse eraldamise etapil ei olnud endine peadirektor veel projektiga seotud.
[56] Sihtasutuse nõukogu 15.10.2003. a koosoleku protokoll
[57] Leping raha eralduseks sõlmitud 03.12.2003. a

filmi planeeritavaks kogueelarveks 7,1 miljonit krooni ning OÜ Allfilm omafinantseeringuks 70 400 krooni ehk 1%, seega omafinantseering oli taotlemise ajal ettenähtust väiksem. Kuna Kultuuriministeerium eraldas sellele filmile 2004. aastal 430 000 krooni toetust, siis sihtasutuse peaeksperdi selgituste kohaselt tuli Eesti-poolseks finantseeringuks 6%. Auditeerimise ajal puudusid taotlusdokumentatsioonist stsenaristi, dialoogiautori ja režissööriga sõlmitud lepingute koopiad. Sihtasutuse peaeksperdi sõnul puudus nende dokumentide esitamiseks vajadus, kuna need lepingud olid tehtud Läti peatootjaga, kellega Eestit sidus vaid koostootmisleping. Stsenaariumi kohta oli koostatud üks eksperthinnang ning selles ei soovitatud filmi toetada, kuna turupotentsiaali hinnati nullilähedaseks. Toetuse taotleja selgitusest nähtub, et sihtasutuse osalemine selles projektis oleks hea tahte avaldus meile omal ajal appi tulnud lätlastele (lätlaste panus filmi "Head käed" tootmisel oli 35%). Sihtasutuse peaeksperdi selgituste kohaselt saadi 11% filmi toetamise korral selle näitamisõigus Eestis.

OÜ F-Seitse mängufilmile **"Vennad (Broidit)"** (ehk uue nimetusega "Kohtumine võõras linnas") eraldati 2002. aastal arendustoetust 300 000 ja 2003. aastal tootmistoetust 600 000 krooni. Tegemist oli Eesti-Soome koostööfilmiga, milles Eesti pool oli kaastootjaks. Taotlemisel puudus täpne tootmise ajakava ning kõiki ettenähtud 28 lisa ei nõutud. Stsenaariume hinnati üldiselt väga kriitiliselt, kuid selle filmi korral pälvis nii stsenaarium kui eelarve kiituse (arvamuse andis 2 eksperti: stsenaariumi- ja eelarveekspert). Sihtasutuse peaeksperdi selgituste kohaselt oli toetussumma väike, kuid pakkus Eesti filmitootjatele tööd ning sihtasutusel oli vaja toetada kolmandat mängufilmi. Ühtlasi märgiti, et tegemist oli filmi järeltootmisega. Toetuse eraldamise põhimääruses ei ole piiritletud järeltootmist ning seda, mis selle rahaga valmima peab. Küll aga näeb Kultuuriministeeriumi koostööfilmide rahastamise fond ette raha eraldamise filmide järeltootmiseks (filmi laboratoorne töötlemine, helindamine, montaaž ja koopiate valmistamine).

OÜ Eesti Joonisfilm joonisfilmisarjale **"Frank ja Wendy"** eraldati aastatel 2002–2004 kolme filmietapi valmimiseks tootmistoetust kokku 5,6 miljonit krooni. 01.07.2002. a otsustas sihtasutuse juhatus toetada 13 filmist koosnevat joonisfilmisarja pikkusega à 5 minutit, mille tootmine toimub kahe aasta jooksul.[58] Samas märgiti, et "Frank ja Wendy" on kallis filmiprojekt, kuid see pakub kindlat ja loomingulist rahuldavat tööd paljudele tegijatele pikaks perioodiks ning lisaks kunstilisele väärtusele tuleb seda vaadelda ka kui animafilmi loojatele teatavate sotsiaalsete garantiide loomise võimalust, et nad saaksid jätkata tööd valitud alal. Sihtasutus toetas filmi I etappi 1,2 mln (2002. aasta kinnitatud piirsumma oli 2 mln kr) ning II etappi 3,6 mln krooniga (sealjuures alates 2003. aastast piirsummat ei kehtestatud). Kuigi kehtinud toetuste eraldamise põhimääruse järgi ei olnud ette nähtud toetust seriaalidele, toetati antud juhul just filmisarja tootmist. Kehtivas põhimääruses seda piirangut enam ei ole sätestatud. 30.01.2003. a seisuga oli filmi planeeritavaks eelarveks 7,97 mln krooni ning kaasfinantseerijatena nähti ette raha taotlemine ka Kultuuriministeeriumilt (100 000 krooni) ja Kultuurkapitalilt (900 000 krooni). 2003. aasta detsembri seisuga oli Kultuurkapitalilt toetust saadud 1,04 miljonit krooni ehk 13% kogu eelarvest.

OÜ IN-Ruum dokumentaalfilmile **"Parema elu nimel"** eraldati 2002. aastal arendustoetust 50 000 krooni ja tootmistoetust 200 000 krooni. Tootmistoetuse taotlemisel puudusid kaasfinantseerijate garantiikirjad ning stsenaariumi eksperthinnang oli negatiivne. Filmi tootmistoetuse taotlusdokumentatsioonis oli omafinantseeringuks märgitud 5,2% ning sõlmitud lepingus 4,4%. Lõplik omafinantseeringu summa kajastub alles lõpparuandes.

OÜ Eetriüksus dokumentaalfilmi **"Kuum külm sõda"** seriaalile eraldati 2003. aastal arendustoetuseks 150 000 kr (seriaal koosneb 6 seeriast (à 52 min), kogueelarve on *ca* 18 mln kr) ning seriaali 3. osale "Haukka grupp" (planeeritud eelarve 3 mln kr) eraldati tootmistoetust 450 000 kr. Tootmistoetuse taotlemisel on stsenaariumi kohta üks arvamus: "Kirjapandu vastab printsiibile andke raha, küll me siis materjali hangime." Mõlema toetustaotluse juurde oli esitatud Kultuuriministeeriumi kiri, et projekti toetatakse 2004. aastal rahvusvaheliseks koostööks ettenähtud vahenditest, kuid märkimata on jäetud kui suure summa või osalusprotsendiga.[59] Hiljem selgus, et Kultuuriministeerium eraldas

[58] Toodeti 7 filmi, igaüks 9,5 minutit pikk. Esialgsega võrreldes jäi toodetavate filmiminutite arv samaks.
[59] Kultuuriministeeriumi 04.03.2003. a kiri

250 000 krooni. Teadaolevatel andmetel eraldati 2003. aastal MEDIA Plus programmist seriaalile 224 000 eurot ehk 3,5 miljonit krooni seriaali tele-levitoetuseks. Kultuuriministeeriumi rahvusvahelise koostööfilmide komisjoni 23.01.2004. a istungi protokollist nähtub, et filmile eraldati 350 000 krooni. Sihtasutuse peaeksperdi selgituste kohaselt loeti antud korral filmitootja omapanuseks Media Plussilt, Soome kaastootjalt ja telekanalitelt saadud summasid.

Filmitootmistoetuste auditeerimine näitas, et osal juhtudel ei olnud tagatud kõik finantseeringud ning filmitootmisettevõtte omapanust tõlgendati mitmeti. Samuti olid osal juhtudel eksperthinnangud negatiivsed, kuid projekte toetati. Peaeksperdi selgituste kohaselt ei peeta taotluse rahuldamisel primaarseks ainult eksperthinnangud, vaid ka palju muid tegureid.

2002.–2003. a tulemustoetuste ja teiste sihttoetuste (koolitus, mitmesugused projektid, filmifestivalidel osalemine jm) osas puudusi ei täheldatud.[60] Toetuste maksmine vastas põhimääruses ettenähtule ning dokumentatsioon oli piisav tõestamaks toetuse eraldamise protseduuri. Nende sihttoetuste iseloomulikuks näitajaks oli see, et lisaks sihtasutuse toetusele oli raha saadud ka Kultuurkapitalist ja Kultuuriministeeriumilt.

Üldjuhul olid taotlused läbi vaadatud ning lepingud sõlmitud ettenähtud tähtaja jooksul, vahearuanded olid esitatud ning toetusi makstud ettenähtud kuupäevadel. Mõningatel juhtudel pikendati lepingu lõpparuande esitamise tähtaega filmitootmisettevõtte avalduse alusel. Toetuste tagasinõudmise juhtumeid valimisse ei sattunud. Sihtasutus kontrollis filmitootjatele eraldatud raha kasutamist filmitootmise eelarve kaudu, kohapealset kontrolli ei tehtud.

Ettepanek sihtasutuse nõukogule

- Vaadata läbi toetuse eraldamise põhimõtted ning nõuda juhatuselt nendest kinnipidamist.

Ettepanekud sihtasutuse juhatusele

- Töötada välja toetuste eraldamise uus kord, mille nõuete täitmist rangelt jälgitakse.
- Tagada kõigi filmitootmisettevõtete võrdne kohtlemine ning kehtestada selleks eksperthinnangute tellimise ühtsed reeglid.

[60] 2002.–2003. a eraldati tulemustoetusteks kokku 1,4 mln kr ja teisteks sihttoetusteks koos programmiga "Eesti filmi 90. sünnipäeva üritused" kokku 2,6 mln kr.

4. Sihtasutuse haldus- ja tegevuskulud

Personalikulu

Seaduse järgi ei tohi valitsuse liige olla üheski muus riigi- või kohaliku omavalitsuse ametis ega kuuluda tulundusettevõtte juhatusse või nõukogusse, tegutseda ettevõtjana, töötada ühelgi teisel tasustataval ametikohal, välja arvatud teaduslik ja pedagoogiline töö.[61]

Kuigi seadus ei luba ministril töötada ühelgi teisel tasustataval ametikohal, maksti 2003. aastal U. Paetile 11 100 krooni nõukogu liikme tasu. Kultuuriminister maksis 2004. aastal temale ebaseaduslikult määratud summa tagasi ning esitas sihtasutusele avalduse nõukogu liikme tasu maksmise lõpetamise kohta. Sotsiaalmaksu summa osas tehti tagasiarvestus vastavalt ettenähtule.

Sihtasutuse nõukogu esimees oli sõlminud juhatuse liikmetega (peadirektor, peaekspert) töölepingu, kus nähti ette, et kui juhatuse liikme volituste tähtaeg möödub ja juhatuse liiget ei valita järgmiseks ametiajaks juhatuse liikmeks, siis makstakse hüvitist kolme kuu ulatuses.

Käesoleva auditeerimise ajal kontrolliti 2002.–2003. aastal juhatuse liikmetele (endine ja praegune peadirektor, peaekspert) ning pearaamatupidajale makstud töötasu vastavust sõlmitud lepingutele, nõukogu otsustele ja juhatuse käskkirjadele. Töötasusid oli makstud vastavalt ettenähtule. Samuti oli endisele juhatuse liikmele/peadirektorile lahkumishüvitust makstud ettenähtud ulatuses.

Ekspertiisitasud

Lähtudes toetuste eraldamise põhimäärusest ja taotluste menetlemise korrast, tellitakse vajadusel kirjalik ekspertiis filmiprojekti taotlusdokumentide hindamiseks (eelarve- ja stsenaariumihinnang, erijuhtudel ka juriidiline ekspertiis). Ekspertiisitasusid kajastati muude tegevuskulude-projektide arvelt. Eelarve järgi kavandati 2002. aastal projektide ekspertiisitasudeks 167 000 kr ning nii 2003. kui ka 2004. aastal 250 000 kr.

2002. aasta ekspertiisikulud olid 153 600 ning 2003. aastal 248 500 krooni.

Sihtasutuse nõukogu ega juhatus ei olnud kinnitanud ekspertiiside tasustamiseks kindlat reglementi. Mõnel juhul oli sõlmitud eksperdiga leping kindla kuutasuga, osal juhtudel sõlmiti tööettevõtulepinguid ja osal juhtudel esitati arveid. Enamikul juhtudest määras ekspertiisi eest tehtava tasu suuruse kindlaks peaekspert. Riigikontroll leiab, et ekspertiisi tegemise korra ning tasu maksmise põhimõtted peaks kinnitama sihtasutuse nõukogu.

Peaeksperdi selgituste kohaselt tasustatakse eksperte vastavalt kokkuleppele ja töö mahule ning dokumentaal- ja lühimängufilmi ekspertiis maksab ligikaudu 300 krooni ja mängufilmi ekspertiis 1000 krooni. Võrdluseks toodi, et Euroopas maksab üks ekspertiis 1000 eurot. Samuti märgiti, et ekspertiisi tasu sõltub konkreetsest juhtumist ning tasu kindlaksmääramise kriteeriumideks on projekti keerukus ja mahukus, see, kas ekspert osaleb projekti kaitsmisel jpm.

Auditeerimine näitas, et ainult ühe eksperdiga oli sõlmitud filmiprojekti majandusliku ekspertiisi leping[62] ning selles nähti ette tasuda 5900 krooni kuus pärast ekspertiisi aruande ja arve esitamist. Nii tasuti OÜ-le Kovision 2002. aastal 17 700 krooni ja 2003. aastal 59 000 krooni ekspertiiside eest. Sealjuures eksperthinnangu andja Endel Koplimets oli selle osaühingu ainuomanik ning osaühingu põhitegevusalaks äriregistri andmetel oli kino- ja videofilmide tootmine, nende tootmisalased konsultatsioonid ning filmitootmisalaste teenuste osutamine. Endel Koplimets on ka MTÜ Pimedate Ööde Filmifestival üks juhatuse liikmetest ning alates 2003. aasta novembrist Kultuurkapitali AV-kunsti sihtkapitali nõukogu esimees. Eksperthinnanguid oli antud projektide eelarvetele raha taotlemisel,

[61] Vabariigi Valitsuse seadus, § 4 lg 3
[62] Lepingu sõlmis 01.06.2002. a Riina Sildos.

vahearuannete ning lõpparuannete esitamisel. 2003. aasta aruandluse järgi oli esitatud 67 hinnangut ning see teeb keskmiselt 880 krooni hinnangu eest.

Osal juhtudel esitasid eksperdid sihtasutusele arveid kui füüsilisest isikust ettevõtjad ning need maksti välja pärast peaeksperdi viseerimist. Nii maksti 2002. aastal Tallinnfilm juhatuse esimehele eelarve eksperthinnangute eest 43 500 krooni ja 2003. aastal 28 000 tuhat krooni. Võttes arvesse, et 2003. aastal esitati 21 eelarvehinnangut, tuli sel juhul keskmiseks arvamuse maksumuseks 1300 krooni. Sihtasutuse peaeksperdi selgituste kohaselt tulenes antud korral ekspertiisi keskmiselt suurem maksumus sellest, et hinnang anti kahele suuremahulisemale filmieelarvele.

Samuti maksti 2002. aastal ühele oma töötajale (tegeles festivalide korraldamisega) kui FIE-le dokumentaal- ja animafilmide hinnangute eest kokku 18 000 krooni. Sel juhul tuli arvamuse hinnaks 250 krooni.

Osal juhtudel oli sihtasutuse endine peadirektor sõlminud ekspertidega töövõtulepinguid. Nii oli sõlmitud 2002. aastal 6 kaasatud eksperdiga tööettevõtulepingud[63] stsenaariumivõistluse võistutööde analüüsiks ning neist parimate tööde väljaselgitamiseks ning nendes nähti ette töötasuks 6850 ning ühel juhul 7150 krooni. Lepingutes ei olnud kindlaks määratud, mitu tööd tuli läbi lugeda. Stsenaariumide võistutööde eksperthinnangute tasuks tuli kokku 41 400 krooni (ehk koos sotsiaalmaksuga 55 000 kr).

2003. aastal sõlmis peaekspert ekspertidega tööettevõtulepinguid ning nendes oli näidatud, millistele filmiprojektidele ja taotlustele hinnang tuleb anda. Nii tasuti kokku 58 500 krooni ehk kulu koos sotsiaalmaksuga oli 78 100 krooni.

Ettepanekud sihtasutuse nõukogule

- Kinnitada erinevatele ekspertiisiliikidele kindlad tasumäärad ning tagada järelevalve nende täitmise üle.
- Täiendada ja täpsustada regulatsiooni, mis sätestaks toetuse määramise otsustamise nõukogus juhtudel, kui toetust taotlevad filmitegijad, kes on seotud juhatuse endiste liikmetega.

[63] Ülev Aaloe, Jaan Tätte, Tõnis Kask, Enn Rekkor, Lauri Kärk, Tiina Lokk

5. Sihtasutuse varad

5.1. Põhi- ja väheväärtuslik vara

Riigi raamatupidamise kehtiva regulatsiooni[64] järgi on materiaalse põhivara alampiir 10 000 krooni. Sihtasutuse raamatupidamise sise-eeskirjade järgi oli kuni 2004. aastani materiaalse põhivara soetusmaksumuse alampiiriks üldjuhul 100 000 ning väheväärtusliku vara ülempiiriks 100 000 krooni, mis tolleaegse regulatsiooniga vastuollu ei läinud. Väheväärtusliku vara kohta peeti arvestust bilansiväliselt ning see kanti kulusse ostumomendil. Tulenevalt väheväärtusliku vara suurest ülempiirist, ei olnudki sihtasutusel põhivara arvel.

Auditeerimise ajal saadud selgituste kohaselt oli selline alampiir kehtestatud seoses filmikoopiate ostmisega, sest nende kulumi normi on raske hinnata. Sihtasutus kasutab talle kuuluvaid koopiaid osavõtuks rahvusvahelistest filmifestivalidest. Samuti selgitati, et koopiad kaotavad oma esialgse kvaliteedi olenevalt festivalidel osalemisest, festivali toimumiskohast (festivali projektorist), transpordist, säilitustingimustest jm.

Aastainventuuride seisuga oli sihtasutusel 2002. aastal väheväärtuslikku vara soetusmaksumusega 630 200 ja 2003. aastal 688 300 krooni eest. Väheväärtuslikuks vara maksumuse alampiiriks oli 150 krooni. Maksumusega üle 10 000 krooni oli vara soetusmaksumuses 437 000 krooni (kontorimööbli komplektid, arvutid, telefonijaam, paljundusmasin, projektor). Selgituste kohaselt hakati käesoleva auditeerimise ajal pidama omaette arvestust põhivara osas soetusmaksumusega üle 10 000 krooni.

Filmikoopiate osas peeti eraldi arvestust ning neid oli 31.12.2003. a seisuga arvel üldmaksumusega 549 200 krooni (s.o 13 filmikoopiat). Ühe filmikoopia hinnaks oli 6000–117 000 krooni. Pearaamatupidaja selgituste kohaselt on hindade suur erinevus tingitud filmi pikkusest ja algmaterjalist (video või 35 mm film, kas tegemist on null-, esimese, teise jne koopiaga jpm).

Ettepanek sihtasutuse juhatusele

- Vaadata üle raamatupidamise sise-eeskirjad ning kirjeldada filmikoopiate arvestuse erijuhtu.

5.2. Rahaliste vahendite paigutamine

Sihtasutus oli oma vabu rahalisi vahendeid paigutanud 2001. aastal Hansa Rahaturufondi ning ostnud 4000 osakut ühe osaku maksumusega 1000 krooni.[65] Tehingu üldsumma moodustas 4 miljonit krooni. Rahapaigutus on teostatud osaku tulu reinvesteeriguna kuni 30.09.2003. a ning selle tulemusena soetati veel osakuid. Alates 02.10.2003. a ei toimu enam reinvesteeringut ja fondiosakutelt laekunud tulu kajastatakse finantstuluna. Seisuga 31.12.2003. a oli sihtasutusel 4235 osakut koguväärtuses 4,235 miljonit krooni.

Sihtasutuse töötajate selgituste kohaselt tekkis vaba raha eelnevast perioodist. 1997. aastal eraldas Kultuuriministeerium sihtasutusele filmide riiklikuks toetuseks 1,71 miljonit krooni ning ministri kirja järgi tuli raha kasutada sihtotstarbeliselt vastavalt sihtasutuse ekspertkomisjoni otsusele.[66] Raha kanti sihtasutuse arveldusarvele vahetult aasta lõpus (29. detsembril). Saadud raha ei kasutatud filmitootmise toetamiseks, vaid Tallinnfilmi saneerimiseks ja laenu andmiseks.

Tabel 6. Filmitootmise eelarveline toetus ja tegelikult sõlmitud lepingute võrdlus 1997.–2003. aastal (mln kr)

1997		1998		1999		2000		2001		2002		2003	
	eelarve	tegelik.	eelarve	tegelik	eelarve	tegelik	eelarve	tegelik	eelarve	tegelik	eelarve	tegelik
1,71	15,6	13,0	17,4	16,5	22,5	18,7	18,8	18,3	30,5	26,5	31,2	30,8

Allikas: Eesti Filmi Sihtasutus

[64] Rahandusministri 11.12.2003. a määrus nr 105 "Riigi raamatupidamise üldeeskiri", § 41 punkt 1
[65] Hansa Rahaturufondi 04.10.2001. a haldusleping nr 444
[66] Kultuuriministeeriumi 31.12.1997. a kiri 4-1-11/4461

Võttes aluseks sihtasutuse nõukogu poolt filmitootmiseks ja sihttoetusteks (varia) kinnitatud eelarved ning tegelikult sõlmitud lepingud, siis igal aastal jäi raha järele. Sihtasutuses peetud arvestuste kohaselt oli 31.12.2002. a seisuga kasutamata raha jääk 4,6 miljonit krooni (ehk reservi jäi 12,3% sihtasutuse 2003. aasta kogueelarvest) ja 31.12.2003. a seisuga 3,1 miljonit krooni (ehk 7,6% sihtasutuse 2004. a kogueelarvest).

Sihtasutus oli sõlminud oma arvelduskonto osas automaatsed üleöödeposiidi lepingud Ühispanga ja Hansapangaga.[67] Ühispangas oli üleöö hoiuse alampiir 500 000 krooni ning Hansapangas üks miljon krooni, mille korral toimusid tehingud.

Raha on hoitud ka tähtajalistel hoiustel (nt alates 07.08.2002. a Ühispangas 6-kuuline tähtajaline hoius 2,5 mln ja alates 26.05.2003. a Sampo pangas 6-kuuline tähtajaline hoius 3,5 mln krooni).

Sihtasutus on aastatel 1998–2003 saanud intressidest tulu kokku 1,89 mln krooni (s.o *ca* 200 000–300 000 kr aastas).

Pearaamatupidaja selgituste kohaselt paigutati olemasolevaid rahalisi vahendeid väiksema riskiga investeerimisvõimalustesse. Vaba raha paigutamiseks korda kehtestatud ei olnud, investeerimisotsuseid langetas sihtasutuse juhatus koos pearaamatupidajaga ning sihtasutuse nõukogu teavitati raha paigutustest.

2003. aasta lõpus võttis sihtasutuse nõukogu vastu otsuse, et vabade rahaliste vahendite investeerimine on lubatud Eesti kommertspankade üleöödeposiit- ja tähtajalistesse hoiustesse ning Eesti fondivalitsejate poolt rahaturufondidesse fondivalitseja sõlmitud lepingu tüüptingimuste alusel tagamaks raha ekvivalendi kriteeriumid. Sihtasutuse kvartaliaruanded peavad sisaldama ülevaadet vabade vahendite hetkeseisust ja hoiustamiskohtadest. [68]

Sihtasutuse nõukogu arutluse teemaks on olnud, et enne rahaliste vahendite paigutamist peaks nõukogu kinnitama investeerimisotsused. Sellise süsteemi plussiks märgiti nõukogu suuremat kontrolli investeeringute üle ja miinuseks jäika süsteemi, mis viib intressitulu olulise kahanemiseni.[69]

Tabel 7. Raha ja pangakontod ning lühiajalised kohustused 1997.–2003. aastal

	31.12.97	**31.12.98**	**31.12.99**	**31.12.00**	**31.12.01**	**31.12.02**	**31.12.03**
Raha ja pangakontod	1 883 090	1 008 698	3 254 239	3 237 737	3 245 463	5 201 421	10 085 659[70]
Väärtpaberid	–	–	–	–	4 038 000	4 163 000	–
Kohustused kokku	2 051	792 990	2 258 457	2 420 175	4 485 244	2 634 222	3 652 150
Sh lühiajalised kohustused, maksta olevad toetused	2 051	778 162	1 939 724	2 334 524	4 425 082	2 390 782	3 141 723

Allikas: Sihtasutuse aastaaruannete bilansid

Ettepanek kultuuriministrile

- Võtta seisukoht, kas on põhjendatud suures koguses raha hoidmine sihtasutusel või tuleks rohkem toetada filmikunsti.

Ettepanek sihtasutuse nõukogule

- Kinnitada vaba raha paigutamise täpne kord ning näha ette piirmäär, millest alates otsustab nõukogu rahapaigutuse üle.

[67] Ühispanga 16.11.1999. a leping nr 00189-0/N ja Hansapanga 18.06.2001. a leping nr 1192/2001
[68] Eesti Filmi Sihtasutuse 16.12.2003. a koosoleku protokoll nr 68 otsuse punkt 4
[69] Sama, lisa 5
[70] 2003. aasta aruandluses viidi sisse mõningane muudatus info esitusviisis ning rahaturufondi osakud kajastati bilansikirjel "Raha ja pangakontod". Muudatus on tehtud vastavalt raamatupidamise toimkonna juhendis RTJ sätestatule.

5.3. Laenude andmine

Sihtasutus oli 1998.–2000. aastal andnud tagastatavat finantsabi Tallinnfilmile ja laene filmitootmisettevõtetele. Sihtasutuse nõukogu koosolekute protokollidest nähtus, et laenu võtmise põhjuseks oli Tallinnfilmi võlgade tasumise probleem[71] ning raha tagastatakse, kui laekuvad hoonete müügist saadud summad.

Tabel 8. Laenude andmine 1998.–2000. aastal

Laenu saaja	Laenu väljaandmise ja tagasimaksmise kuupäev	Tagastatav finantsabi/ laenu summa, kr	Intress, %
AS Tallinnfilm	Koostööleping, 24 04.1998.–26.11.1998	1 000 000	17,14[72]
AS Tallinnfilm	Leping nr 29, 10.06.1998 –30.12.1998	1 867 140	14
AS Tallinnfilm	Leping nr 61, 16.11.1998–15.12.1999	2 500 000	0
OÜ Eesti Joonisfilm	23.12.1998–23.12.2000	85 000	0
OÜ Nukufilm	23.12.1999–15.12.2001	300 000	1
OÜ Faama Film	13.11.2000–20.05.2001	275 000	1
OÜ Faama Film	13.11.2000–29.06.2003	1 000 000	5
OÜ Kinomees	16.11.2000–17.07.2001	60 000	7

Allikas: Eesti Filmi Sihtasutus

Auditeerimise ajal tutvuti sihtasutuse ja Tallinnfilmi vahel sõlmitud laenulepingutega.

24.04.1998. a sõlmitud koostöölepinguga anti laenu 1 miljon krooni ning sätestati sihtasutuse ja Tallinnfilmi koostöö põhimõtted, mis tagavad Tallinnfilmi kohustuste täitmise riigivõlgade tasumisel, Tallinnfilmi varade säilimise, Tallinnfilmi saneerimise, optimaalse müügitulemi saavutamise objekti Harju 7/9 realiseerimisel ning helisaali tehnilise täiustamise. Lepingu järgi ei olnud sihtasutusel õigust määrata tingimusi, kuidas projekti teostatakse, kuid Tallinnfilm pidi arvestama sihtasutuse strateegilisi huve. Raha kasutamisel nähti ette esitada sihtasutusele aruanne.[73]

16.101998. a Tallinnfilmi esitatud aruande järgi kastutati koondamistasudeks 582 600 krooni ning heliosakonna sisseseadeks ja seadmetele ning osakonna remondiks 471 000 krooni (s.o kokku 1,05 mln kr). Aruandes pole märgitud, millisel aadressil heliosakonna remonttöid teostati.

Lepingu nr 29 järgi andis sihtasutus Tallinnfilmile tagastatavat sihttoetust 1,9 mln kr Harju tn 7 eelmüügilepingu tühistamiseks.[74] Selgituste kohaselt sõlmiti AS-i Tallinnfilm saneerimiseks eelleping Harju tn 7 müügiks Kultuurkapitalile. Selle lepingu alusel tasus Kultuurkapital esimese osamaksuna 1,8 mln krooni. Selgituste kohaselt polnud Kultuurkapitalil kunagi kavas seda hoonet osta ning AS Tallinnfilm pidi saadud raha tagasi maksma, kui hooned on müüdud.

Sihtasutus oli raha laenanud ka filmitootmisettevõtetele, millest suuremaks laenuks oli OÜ-le Faama Film mängufilmi "Karu süda" lõpetamiseks antud laen 1 miljon krooni.[75] Laenu tagasimaksmine planeeriti filmi müügitulust. 31.12.2003. a seisuga kanti 586 900 krooni maha kuludeks kui ebatõenäoliselt laekuv summa.

Alates 2001. aastast sihtasutus enam laene ei anna, kuna Tallinnfilm juurde loodi sihtotstarbelise laenu fond fondivahendite kogusummaga 3 miljonit krooni.[76]

Ettepanek kultuuriministrile

- Täpsustada sihtasutuse põhikirja punktis 5.5.2 riigieelarvelise eraldise arvelt laenu andmise põhimõtteid või vajadusel arvata see võimalus põhikirjast välja.

[71] Seisuga 12.11.1998. a oli AS-il Tallinnfilm kohustusi 8,2 miljoni krooni eest.
[72] Intressiks oli lepingus märgitud 100 000 kr.
[73] Lepingu on sõlminud Eesti Filmi Sihtasutuse juhataja Jüri Tallinn ja AS-i Tallinnfilm juhataja Hillar Parkja.
[74] Lepingu on sõlminud sihtasutuse juhataja Jüri Tallinn ja AS-i Tallinnfilm juhataja Hillar Parkja.
[75] Eesti Filmi Sihtasutuse nõukogu 08.06.2000. a koosoleku protokoll nr 39 otsuse punkt 1.
[76] AS Tallinnfilm nõukogu 07.08.2001. a koosoleku protokoll nr 10, otsuse punkt 1.1

6. Tähelepanekud AS Tallinnfilm kohta

6.1. Vara müük

Kinnisvara müük

Tallinnfilmi kui ettevõtte säilimiseks võeti vastu otsus, et Tallinnfilmile kuuluv kinnisvara tuleb müüa. Pärast konsultatsioone BLCO advokaadibüroo ja KPMG Estoniaga otsustati moodustada tütarettevõte Tallinnfilmi Varahalduse AS, kellele anda üle Tallinnfilmi hooned, nende hooldamine ja müügi korraldamine.[77] 1997. aasta lõpu seisuga kuulus Tallinnfilmi bilanssi ehitisi soetusmaksumusega 9,1 miljonit krooni. 19.05.1998. a andis Tallinnfilm endale kuulunud neli hoonetekompleksi üle TFVH-le ehitiste mitterahalise sissemakse hindamisakti ja üleandmise lepingu alusel koguväärtusega 30 miljonit krooni. 2000. aasta lõpuks olid kõik hooned müüdud.

Hoonete väärtuse kindlaksmääramiseks telliti mitmeid hindamisakte ja ekspertarvamusi. Selgituste kohaselt hinnati mitterahalise sissemakse väärtus kinnistuste järgi, kuigi need hooned polnud sel ajal veel kinnistatud.

Tabel 9. Vara müügist saadud tulu (mln kr)

Müügi objekt	**Asukoht**	**Mitterahalise sissemakse hinnatud väärtus** (akti alusel)	**Määratud turuhind**	**Müüdud kinnis-vara hind** (lepingu järgi)	**Maa hind**	**Müügi-tulu**
2-korruseline administratiivhoone (üldpind 1500 m^2)	Mureli 5	2,5	2,5	2,3	0,17	2,13
3-korruseline võttepaviljon (üldpind 2600 m^2), katlamaja, 3 angaari (kasulik pind 3 x 518 m^2)	Hiiu-Suurtüki 4	3,7	3,0	3,0	–	3,0
2-korruseline paviljonihoone (üldpind 3147 m^2), töökoda (üldpind 82 m^2)	Kaup-mehe 6	6,0	6,7 või 4 + 4 (s.o koos maaga)	6,7	1,47	5,23
Asutusehoone (üldpind 2031 m^2)	Harju 7/9	17,8	12,3	12,7	0,78	11,92
Kokku		30,0	24,5 (25,8)	24,7	2,42	22,28

Allikas: AS Tallinnfilm

Nagu tabelist 9 näha, saadi kinnistute ja hoonete müügi eest 22,28 miljonit krooni. Võttes arvesse, et müügikorralduse ja juriidilised nõustamiskulud olid 1,5 miljonit krooni, siis saadi kinnistute ja hoonete müügist kokku 20,8 miljonit krooni. Müügitulu võib veelgi vähendada, kuna müügikuluks olid ka mitmesugused maksed registritoimingute, notaritasude, riigilõivud jm eest. Müüki korraldas AS Arco Vara ning juriidiliseks nõustajaks oli Avo Greebe advokaadibüroo.

Pärast mitmesuguste kohustuste tasumist oli 31.12.2003. a seisuga Tallinnfilmil bilansikirjel "Raha ja pangakontod" arvel 8,4 miljonit krooni (s.o koos Eesti Ühispanga rahaturufondi ja Eesti Ühispanga võlakirjafondi osakutega) ning lühiajalisi ja pikaajalisi kohustusi kokku 376 000 krooni.

[77] Otsus on vastu võetud AS-i Tallinnfilm 14.05.1998. a nõukogu koosolekul, protokoll nr 12.

Kinnistute müügiotsustest ülevaate saamiseks tutvusid audiitorid Tallinnfilmi ja TFVH nõukogu koosoleku protokollidega.

Auditeerimine näitas, et nõukogu koosolekud toimusid kord Tallinnfilmi, kord TFVH nimetuse all ning osal juhtudel ka koos. Kuna nende äriühingute nõukogu liikmed ja juhatuse liige olid samad isikud, siis ei omanud tähtsust, kumma äriühingu nõukogu otsuse vastu võttis. Selline dokumenteerimise kord aga raskendas aastatetaguste otsustuste põhjendatusele hinnangu andmist. Paljudel juhtudel ei selgunud, kuidas kuulutati välja enampakkumine, kes oli avaliku enampakkumise korraldaja ning mis põhjustel müük peatati.

Osal juhtudel oli koosolekule kutsutud äriühingu juhatuse liige ühtlasi ka koosoleku protokollija ning iseloomulikuks näitajaks neil kordadel oli, et kõikidelt kohalolnud nõukogu liikmetelt ei võetud allkirju.

Kuna koosolekute protokollid ei sisalda piisavat informatsiooni, mis põhjustel potentsiaalsed ostjad loobusid ostusoovist, siis auditeerimise ajal oli raske anda hinnangut objektide müügihinna pidevale langusele. Sealjuures kõige enam alandati kesklinnas asuva objekti Harju 7/9 müügihinda. Selgituste kohaselt müüdi objektid perioodil, kui kinnisvara hinnad olid langenud.

Nõukogu koosolekute protokollidest nähtus, et osal juhtudel esitas objektide müügi algprotsessis ostupakkumisi ka AS Arco Vara, kuid kuna ostusoovijaid ei leidunud, siis müügihindu langetati pidevalt. Lõpptulemuseks oli see, et enamik objekte (v.a Mureli 5) müüdi AS Arco Vara leitud ostjale.

Auditeerimine näitas, et objektide müügiga seonduv dokumentatsioon ei ole täielik ning kõik dokumendid pole säilinud. Nii näiteks esitati 19.06.2000. a sõlmitud hoonete ostu-müügi eelleping, mille järgi müüdi Hiiu-Suurtüki 4 hooned (võttepaviljon, katlamaja ja kolm angaari) AS-ile Estreal hinnaga 3 miljonit krooni. Sealjuures auditeerimise ajal puudus Tallinnfilmis ostu-müügileping, kuid hiljem see leiti (hoonete müügihind 3 mln krooni). Eelnimetatud ehitised müüs AS Estreal 15.05.2001. a edasi AS-ile Stator Invest hinnaga 4,75 miljonit krooni.

TFVH nõukogu otsustas 17.08.2000. a müüa AS Arco Vara vahendusel Harju 9 asuva hoone OY Egico Trading Ltd-le hinnaga 8 miljonit krooni. Nõukogu protokollidest nähtus, et selle hoone vastu tundsid huvi AS Arco Vara kui I. Kleštši esindaja (pakkumishind 7,2 mln kr), Kinnisvarabüroo VARP (pakkumishind 7 mln), Kinnisvara Privaat Büroo (pakkumishind 9,7 mln) ja OÜ ISM MSI (pakkumishind 9,5 mln kr). Koosolekute protokollides puudub informatsioon, mis põhjustel keelduti parima pakkumise teinud pakkujast.

19.09.2000. a sõlmis TFVH lepingu OÜ-ga Egico Trading Eesti, Oy-ga Egico Trading Ltd ja Hansa Liising Eestiga Harju 7/9 kinnistu 580/1000 suuruse mõttelise osa (s.o Harju 9) müümiseks hinnaga 8 miljonit krooni. Selle lepingu järgi kohustus OÜ Egico Eesti jagama kinnistu Harju 7/9.

Samuti otsustas TFVH nõukogu müüa kinnistu Harju 7 eraisikutele (Natalja Tšeranjova ja Igor Kleštš), kelle volitatud esindajaks oli AS Arco Vara. Sealjuures sõlmiti juba 29.07.1999. a eelleping kinnistu müümiseks hinnaga 4,7 miljonit krooni Natalja Tšeranjovaga, kes tasus müügihinnast 10% käsirahaks. Nimetatud kinnistu müüdi 17.01.2000. a sõlmitud lepinguga Igor Kleštšile hinnaga 4,7 mln kr ning maksmise lõpptähtajaks määrati 17.10.2000. a. Sealjuures sõlmisid Igor Kleštš ja AS Hansa Liising 08.08.2000. a lepingu, millega AS Hansa Liising omandas Igor Kleštšilt kinnistu Harju 7 hinnaga 5 miljonit krooni. Lepingu järgi tasus enne lepingu sõlmimist ostja (s.o AS Hansa Liising) eest I. Kleštšile 2 miljonit krooni OÜ Mosteraal ning ülejäänud 3 miljonit krooni pidi AS Hansa Liising tasuma TFVH-le.[78] Selgituseks olgu öeldud, et Natalja Tšeranjova oli OÜ Mosteraal juhatuse liige.[79]

---

[78] 08.08.2000. a notariaalselt sõlmitud leping TFVH (hüpoteegipidaja), AS Hansa Liising (ostja) ja Igor Kleštši vahel, lepingu punktid 5.2 ja 5.3

[79] OÜ Mosteraal põhitegevusala on alkoholi sissevedu ja müük.

AS Hansa Liising tasus TFVH-le ettenähtud 3 miljonit krooni õigel ajal. Kuigi AS Mosteraal oli I. Kleštšile tasunud 2 miljonit krooni, ei oleks pidanud I. Kleštšil tekkima makseraskusi TFVH ees. I. Kleštš tasus TFVH-le 2000. aastal 1,1 miljonit, 2001. aastal 287 000 krooni ning edasi tasuti võlga 1000 krooni kaupa. Sealjuures ei esitatud I. Kleštšile viivisenõuet. Seisuga 04.02.2002. a oli viivise-summa juba 1,9 miljonit krooni. Kuna ostja ei täitnud ostu-müügilepingu müügihinna tasumise kohustust nõuetekohaselt, siis 06.02.2002. a sõlmis Tallinnfilm Igor Kleštsiga laenulepingu summas 271 700 kr ning sellega ajatati võlgnevuse maksmise ajagraafik. Ka seda võlga tasuti hilinemisega ning Tallinnfilm ei esitatud viivisenõuet mitteõigeaegse tasumise eest (kokku arvestatud viiviseid 30 000 krooni). Seisuga 16.04.2003. a tasus AS Mosteraal (Igor Kleštš) viimase summa ning sellise keerulise müügiprotsessi tulemusena saadi Harju 7 kinnistu eest 4,7 miljonit krooni.

Auditeerimise ajal selgitas AS-i Tallinnfilm juhataja, et viivisenõuet ei esitatud, kuna ostja oli suurtes makseraskustes. Riigikontroll ei pea antud selgitust piisavaks ning leiab, et viivisenõudest loobumine pole põhjendatud.

Auditeerimine näitas, et tolleaegne sihtasutuse nõukogu ei teostanud järelevalvet tehtud tehingute ja toimingute üle ning ühtlasi puudub kindlustunne, et kinnistud müüdi parima pakkumise teinud pakkujatele.

Helistuudio müük

Endises Tallinnfilmile kuulunud hoones Harju 9 asus helistuudio, mis otsustati 2000. aastal müüa.

Auditeerimisel selgus, et OÜ Orbital Vox Stuudio rendikonkursil osalemise avalduses pakuti helitehnika rendisummaks 10 000 kr kuus, juhul kui nad leiavad paremad ruumivõimalused. Seevastu OÜ Film Audio rendikonkursil osalemise avalduses pakuti helitehnika rendisummaks 3800 krooni kuus seadmete täieliku väljaostmisega 10 aasta jooksul.

14.11.2000. a Tallinnfilmi nõukogu koosoleku protokollist nähtub, et otsustati volitada Tallinnfilmi juhatuse liiget sõlmima rendilepingut igakuise rendimakse piirväärtusega 5000–10 000 krooni rendiperioodiga 5 aastat. Seejärel sõlmis Tallinnfilmi juhatuse liige 01.12.2000. a OÜ-ga Film Audio lepingu vara rendile andmiseks kogumaksumusega 550 000 krooni kuni vara väljaostmiseni viimase rendimakse tasumise tähtajaga 31.12.2005. a. Selgituseks olgu öeldud, et helitehnika kapitalirendileping sõlmiti tolleaegse AS Tallinnfilm helistuudio juhatajaga.

Võttes arvesse, et 1997. aastal sai Tallinnfilm riiklikke finantseeringuid 800 000 krooni helistuudio moderniseerimiseks ning aastaaruande järgi soetati sel aastal põhivara 814 000 krooni väärtuses, siis peavad audiitorid helistuudio kapitalirendile antud helitehnika maksumust liiga madalaks ning helistuudio rendikonkursi menetlemist ebarahuldavaks. Riigikontroll leiab, et kuna konkursile laekunud ostupakkumiste vahe oli peaaegu kolmekordne, siis oleks pidanud välja kuulutama uue pakkumise.

Ettepanek kultuuriministrile

- Anda EFS nõukogu liikmetele suunised, et need vaataks läbi AS Tallinnfilm varade müügiga seonduvad tehingud ning nõuaks vajadusel sihtasutusele kuulunud äriühingu nõukogu liikmete ja juhatuse liikme osas äriühingu solidaarse vastutuse rakendamist äriühingule kahjulike otsuste tegemise eest.

6.2. AS Tallinnfilm laenude andmine

2001. aastal kinnitas AS Tallinnfilm nõukogu sihtotstarbelise laenu fondi reglemendi.[80] Fondi loomise eesmärgiks oli luua täiendav finantseerimisallikas Eestis tegutsevatele professionaalsetele filmitegijatele, pakkudes neile soodsat laenuvõimalust. Samuti nähti ette laenu andmine filmiga seotud juriidilistele isikutele, füüsilisest isikust ettevõtjatele ja füüsilistele isikutele põhivara soetamiseks või rekonstrueerimiseks, milleks ei ole võimalik või ei soovita taotleda toetust sihtasutuselt, kultuurifondidelt või valitsusasutustelt. Üheks eesmärgiks oli teenida tulu Tallinnfilmi vabade rahaliste vahendite paigutamisest. Reglemendis määratleti antava laenu minimaal- ja maksimaalväärtused (äriühingutele 50 000–500 000 krooni, füüsilistele isikutele ja FIE-dele 10 000–50 000 krooni). Laenu intressiks määrati 7% ja enam algsummalt ning laenu tähtajaks 1 aasta. Samuti märgiti, et laenu andmise otsustab Tallinnfilmi juhatus, kuid Tallinnfilmi nõukogul on õigus anda laenu erandkorras ja reglemendist erinevatel tingimustel. Täpsed laenutingimused nähti ette kindlaks määrata laenulepinguga. Laenufondi kogusummaks on 3 miljonit krooni.

Tabel 10. AS Tallinnfilm laenufondist väljastatud laenud (kr)

Laenu saaja	Laenu väljaandmise ja tagasimaksmise kuupäev	Laenu põhisumma	Tagastatav laen koos intressidega	Intress (lepingu põhjal)	Laenu andmise põhjus
OÜ Eesti Joonisfilm	05.06.2001–05.06.2002	220 000	235 400	7% põhisummalt aastas	Aparatuuri soetamiseks
OÜ Eesti Joonisfilm	20.12.2001–25.12.2011	2 520 000	3 506 475	7,5% tagasimaksmata summalt aastas	Korteri soetamiseks
OÜ F-Seitse	12.07.2001–12.07.2002	200 000	200 000	0	Filmi “Somnambuul” ettevalmistamiseks (kuni tootmistoetuslepingu sõlmimiseni)
OÜ Filmimax	24.08.2001–27.12.2001	150 000	153 750	7,5% põhisummalt aastas	Tallinnfilmi kasuks seati pant filmi “Klaveriõpetaja” ja “Paks tüdruk” filmilitsentsidele
AS Exitfilm	02.09.2002–01.04.2003	300 000	318 000	18 000	Filmi “Agent Sinikael” tootmiseks
Eesti Audiovisuaalteoste Õiguste Kollektiivse Teostamise Ühing	20.09.2001–31.12.2001	39 000	39 244	0,625% põhisummalt kuus	Organisatsiooni arendamiseks
OÜ Taska Productions	29.05.02–01.03.03	1 000 000	1 060 000	60 000	Filmi “Nimed marmortahvlil” tootmiseks
Igor Kleštš/ OÜ Mosteraal	06.02.2002–06.04.2002	271 700	Lepingu maksegraafikusse ei ole võetud intresse	1,5% laenusumma jäägilt kuus	Kinnistu 17.01.2000. a ostumüügilepingu võlgnevus

Allikas: AS Tallinnfilm laenulepingud

[80] AS-i Tallinnfilm 07.08.2001. a koosoleku protokoll nr 10, otsuse punkt 1.1

2001. aastal väljastati pikaajaline laen OÜ-le Eesti Joonisfilm summas 2,52 miljonit krooni korteri ostmiseks Roo tn 9 (s.o 2-korruseline maja, üldpind 176,3 m^2).[81] Laenu tagatiseks on seatud Tallinnfilmi kasuks hüpoteek korterile.

AS-ile Exitfilm ja OÜ-le Taska Productions anti laenu seniks, kuni nad saavad filmide tootmiseks toetust Kultuuriministeeriumi rahvusvahelises koostöös toodetavatele filmidele riikliku toetuse eraldamise komisjonilt. Sealjuures filmi "Nimed marmortahvlil" lõpparuandes (filmi eelarve tulude real) märkis K. Taska Kultuuriministeeriumilt saadud toetuse 60 000 krooni võrra väiksemana ning lisas selgituse, et see summa kulus AS-ile Tallinnfilm intresside maksmiseks. Sellist rahastusskeemi peavad audiitorid varjatud/läbipaistmatuks tehinguks.

2001. aastal laenati Eesti Audiovisuaalteoste Õiguste Kollektiivse Teostamise Ühingule (EAÕKTÜ), 39 000 krooni. Lepingu järgi nähti laenu mitteõigeaegsel tagastamisel ette 0,07% viivise maksmine ning laenulepingust tulenevate kohustuste täitmise tagatiseks märgiti ühingu juhatuse esimehe käendus, kes isiklikult vastutab laenu andja ees kogu oma varaga. Lepingu järgi nähti ette suurem osa laenust maksta laenajale sularahas. Auditeerimise ajaks ei oldud seda laenu tagasi makstud ning 25.03.2004. a sõlmiti võlgnikuga kokkulepe maksegraafiku ajatamise osas.[82] Seisuga 29.06.2004. a on laenu tagastatud 13 243 kr. Maksegraafik, mis lepiti kokku 25.03.2004. a, näeb ette tagastada 4414 kr kuus kuni novembrini 2004.

2002. aastal sõlmiti laenuleping Igor Kleštšiga, kes ei olnud täitnud kinnistu Harju 7 ostuhinna kohustust summas 271 700 krooni. Sõlmitud laenulepingu järgi tuli kogu summa maksta samal aastal ning võla mittetähtaegse tasumise korral nähti ette iga viivitatud päeva eest 0,15% viivise maksmine. Võlg tasuti 2003. aastal ning maksmistähtaja ületanud päevade eest viivist ei nõutud. Selgituste kohaselt oli põhisumma tagasisaamisega suuri raskusi, mistõttu viivisenõuet ei esitatud.

Tallinnfilmi nõukogu 30.05.2002. a koosoleku protokollist nähtub, et otsustati mitte muuta Tallinnfilmi poolt sõlmitud laenulepinguid, ning 12.06.2002. a protokollist nähtub, et strateegia ei näe enam ette uute laenude väljaandmist.

Ettepanek sihtasutuse nõukogule

- Anda AS Tallinnfilm nõukogule suunis, et need võtaks kasutusele meetmed mittetähtaegselt tagasimakstud laenudelt viivise sissenõudmiseks.

Jüri Kõrge
Peakontrolör
Tegevusriskide auditi osakond

[81] OÜ Joonisfilm ostis korteri GRF Raamatupidamisbüroo AS-ilt ja Ühisliisingu AS-ilt
[82] AS Tallinnfilm bilansis on kajastatud põhivõlg 39 000 kr ja tasumata intressid summas 731 kr.

Kultuuriministri ja Eesti Filmi Sihtasutuse vastused

KULTUURIMINISTEERIUM

Hr Jüri Kõrge
Peakontrolör

02.07.2004 nr 2-7.1-TR/04/958
11 .08.2004 nr 1.5-2/2960

Lugupeetud härra Kõrge

Edastame Teile Kultuuriministeeriumi poolt rakendatavad abinõud Riigikontrolli poolt tehtud ettepanekute suhtes, vastavalt Teie poolt saadetud "Eesti Filmi Sihtasutuse majandustegevus" aruande eelnõule.

- 2004. aasta sügiseks valmib Filmikultuuri seaduse eelnõu, kus nähakse ette riikliku filmikunsti toetamise üldised eesmärgid, alused, kriteeriumid ja allikad.
- Oleme seisukohal, et filmikunstile mitmest allikast rahataotlemise ja maksmise mehhanism tagab laiapõhjalise otsustamise võimaluse. Samas on rahvusvahelistest fondidest toetuse taotlemisel üheks hindamiskriteeriumiks riigipoolne finantseerimine ja teiste huvirühmade olemasolu.
- Vastavalt ministri 03.08.2004.a. käskkirjale nr 140 "Eesti Filmi Sihtasutuse nõukogu liikmete tagasikutsumine ja uute liikmete nimetamine" on tehtud muudatused sihtasutuse nõukogu koosseisus.
- Leiame, et vabade rahaliste vahendite jääk tagab EFSi struktuuriosaks oleva Media Desk Eesti finantseerimise aasta esimesel poolel, kuna Euroopa Komisjoni poolne finantseerimine toimub alles aasta teisel poolel pärast eelmise aasta aruande ning eelarve kinnitamist. Samas peab ministeerium otstarbekaks piirata vabade vahendite osa kuni 10% EFS kogueelarvest.
- Alustame EFSi põhikirja muudatusega, millega arvatakse laenu andmise põhimõtted välja.
- Teeme EFSi nõukogule ettepaneku vaadata läbi AS Tallinnfilm varade müügiga seonduvad tehingud ja anda hinnang nende otstarbekusele.

Lugupidamisega

Toivo Maimets
Haridus- ja teadusminister
kultuuriministri ülesannetes

RIIGIKONTROLL
13.08.04 2-7.1-TR/04/958-2

Koopia: Eesti Filmi Sihtasutus
Ingrid Rooväli 628 2204

Suur-Karja 23
15076 TALLINN
Reg. kood: 70000941

tel. 628 2250
faks 628 2200
e-mail: min@kul.ee

a/a 10052003507001
Eesti Ühispank
kood 401

EESTI FILMI SIHTASUTUS
ESTONIAN FILM FOUNDATION

Hr Jüri Kõrge
Peakontrolör
Riigikontroll
Narva mnt 11a
15013 Tallinn

4. august 2004

Eesti Filmi Sihtasutuse majandustegevuse audit

Lugupeetud hr Kõrge

Koos selle kaaskirjaga saadame teile Eesti Filmi Sihtasutuse (EFS) vastused Riigikontrolli poolt teostatud EFSi majandustegevuse auditile.

Vastused on liigendatud kahte osasse:

1. EFSi nõukogu ja juhatuse poolt rakendatavad abinõud vastavalt Riigikontrolli poolt tehtud ettepanekutele

2. Sisulised ja faktilised kommentaarid auditi tekstiosale

Palume Teid käsitleda kogu alljärgnevat teksti EFSi ametliku vastusena ning lisada see auditi lõppdokumendile.

Lugupidamisega,

Martin Aadamsoo
Peadirektor

Lisa: EFSi rakendatavad abinõud, EFSi kommentaarid auditi tekstile

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg nr
09.08.04 2-7.1-TR/04959

Vana-Viru 3
10111 TALLINN
ESTONIA
Reg. nr. 90000357

Tel +372 627 6060
Faks +372 627 6061
E-mail: film@efsa.ee
http://www.efsa.ee

EESTI ÜHISPANK
kood 401
a/a 10052004336006

Vastused Riigikontrolli kontrollaruandele Eesti Filmi Sihtasutuse (EFS) majandustegevuse kohta

1. Rakendatavad abinõud

Ettepanekud sihtasutuse nõukogule

Ettepanek
Kaaluda sihtasutuse eelmiste perioodide vaba jäägi hoidmise vajalikkust ning määrata selle lubatud suurus.

Rakendatav abinõu
EFSi nõukogu peab filmitootmisprotsessi pikaajalisusest tulenevalt vajalikuks maailmapraktikas tavalise vabade rahaliste vahendite hoidmist, mis väldib tõrkeid filmitootmise rahastamises juhul, kui riigieelarvelised eraldused EFSile laekuvad aeglasemalt kui toetust saanud filmide tootmisplaanis ettenähtud rahavoogude ajakava.

Samuti tagab vabade rahaliste vahendite jääk EFSi struktuuriosaks oleva Media Desk Eesti finantseerimise aasta esimesel poolel, kuna Euroopa Komisjoni poolne finantseerimine toimub alles aasta teisel poolel pärast eelmise aasta aruande ning eelarve kinnitamist.

Nõukogu peab otstarbekaks oma otsusega piirata vabade rahaliste vahendite osa kuni 10% EFSi kogueelarvest.

Ettepanek
Planeerida sihtasutuse eelarvesse omatulud ning näidata kogu eelmiste perioodide jääk.

Rakendatav abinõu
EFSi nõukogu peab otstarbekaks planeerida iga-aastasesse eelarvesse konservatiivselt hinnatud intressitulu, mis laekub EFSi kontodel olevatelt summadelt.

Nõukogu peab samuti otstarbekaks kogu eelmiste perioodide jäägi kajastamist EFSi eelarve lisana, kus on ära toodud ka jääkide planeeritav sihtotstarve (Media Desk Eesti tegevuskulud, varem eraldatud toetuste välja maksmata osad, toetuste stabiilset väljamaksmist tagav varu jmt).

Ettepanek
Täiendada toetuste eraldamise põhimäärust nii, et see sätestaks ka ekspertide valiku kriteeriumid ja ekspertiisinõuded.

Rakendatav abinõu
2004 aasta jooksul on kavas vastu võtta EFSi toetuste eraldamise põhimääruse uus redaktsioon, mille koostamisel kaalutakse võimalust arvestada ekspertide valiku üldiste kriteeriumite täpsustamist tekstis.

EFSi nõukogu ei pea võimalikuks lisada põhimääruse teksti ekspertiisinõuete täpseid parameetreid, kuna ekspertiiside tehnilised nõuded varieeruvad väga suurel määral sõltuvalt sellest, millistele toetustaotlustele neid teostatakse.

Ettepanek
Vaadata läbi toetuste eraldamise põhimõtted ning nõuda juhatuselt nendest kinnipidamist.

Rakendatav abinõu
2004 aasta jooksul on kavas vastu võtta EFSi toetuste eraldamise põhimääruse uus redaktsioon, milles on võimalik täpsustada toetuste eraldamise põhimõtteid. Nõukogu peab vajalikuks jätta endale võimalus volitada EFSi juhatust tegema erandeid põhimääruses sätestatud toetuste väljamaksmise korras, kui see on vajalik konkreetse filmiprojekti edukaks lõpuleviimiseks tagamaks avaliku raha otstarbekat kasutamist ja seadmata seejuures ebavõrdsesse olukorda teisi toetusesaajaid.

Ettepanek
Kinnitada erinevatele ekspertiisiliikidele kindlad tasumäärad ning tagada järelvalve nende täitmise üle.

Rakendatav abinõu
Nõukogu peab vajalikuks kehtestada iga toetusliigi ekspertiisitasude maksimummäärad, jättes juhatusele võimaluse maksta kokkuhoiu eesmärgil välja vähendatud tasusid, kui teostatavate ekspertiiside maht on väiksem või keerulisuse aste seda õigustab.

Ettepanek

Täiendada ja täpsustada regulatsiooni, mis sätestaks toetuse määramise otsustamise nõukogus juhtudel, kui toetust taotlevad filmitegijad, kes on seotud juhatuse endiste liikmetega.

Rakendatav abinõu
EFSi juhatus on esitanud taotlused, mis on seotud EFSi juhatuse endiste liikmetega, aruteluks EFSi nõukogule, kes on kaalunud võimalikku huvide konflikti. Seni on nõukogu kõikide taotluste puhul leidnud, et huvide konflikt puudub. Nõukogu peab vajalikuks seni toiminud korra kirjalikku fikseerimist.

Ettepanek
Kinnitada vaba raha paigutamise täpne kord ning näha ette piirmäär, millest alates otsustab nõukogu rahapaigutuse üle.

Rakendatav abinõu
16. detsembril 2003 võttis EFSi nõukogu vastu otsuse vabade rahaliste vahendite paigutamise korra kohta. Nõukogu peab vajalikuks täiendada seda korda piirmääraga raha paigutamise osas, mida ületavate summade puhul läheb otsustusõigus EFSi nõukogu pädevusse.

Ettepanek
Anda AS Tallinnfilm nõukogule suunis, et need võtaks kasutusel meetmed mittetähtaegselt tagasimakstud laenudelt viivise sissenõudmiseks.

Rakendatav abinõu
EFSi nõukogu annab AS Tallinnfilmi nõukogu kaudu AS Tallinnfilmi juhatusele suunise pidada võlgnikega aktiivseid läbirääkimisi viiviste sissenõudmiseks, pidades seejuures esmase eesmärgina silmas laenude põhiosa tagasilaekumist. AS Tallinnfilm on juba võtnud kasutusele meetmed ühe laenu viiviste ja teise laenu põhiosa tagasimaksmise tagamiseks.

Ettepanekud sihtasutuse juhatusele

Ettepanek
Koostada ekspertiiside tellimise, nende läbivaatamise ning otsustusprotsessi ühtsed protseduurireeglid

Rakendatav abinõu
EFSi juhatus vormistab kirjalikult erinevate toetusliikide ekspertidele esitatavad valikukriteeriumid. Toetustaotluste läbivaatamise üldised kriteeriumid ja protseduurid on kirjeldatud EFSi põhimääruses, mille uus redaktsioon võetakse vastu 2004 aasta jooksul. Kõigile ekspertiiside teostamise protseduuridele esitatavad nõuded tuginevad põhimääruse sätetele.

Ettepanek
Töötada välja toetuste eraldamise uus kord, mille nõuete täitmist rangelt jälgitakse.

Rakendatav abinõu
Toetuste eraldamise uus kord töötatakse välja 2004 aasta jooksul koostöös filmiloojatega ja filmitootmisfirmadega.

EFSi juhatus peab vajalikus säilitada õigus teha EFSi nõukogu volitusel erandeid põhimääruses sätestatud toetuste väljamaksmise korras, kui see on vajalik konkreetse

filmiprojekti edukaks lõpuleviimiseks, tagamaks avaliku raha otstarbekat kasutamist ja seadmata seejuures ebavõrdsesse olukorda teisi toetusesaajaid.

Ettepanek
Tagada kõigi filmitootmisettevõtete võrdne kohtlemine ning kehtestada selleks eksperthinnangute tellimise ühtsed reeglid.

Rakendatav abinõu
EFSi juhatus peab vajalikuks täpsustada toetuste eraldamise põhimääruses rahastamise allikaid, mida saab lugeda tootjapoolseks omafinantseeringuks.

EFSi toetuste eraldamise põhimäärus kirjeldab taotluste läbivaatamise ja otsuste langetamise korra. Eksperthinnangud on selle kohaselt ainult üks mitmest otsustuskriteeriumist. Juhatus peab otstarbekaks määratleda täpsemalt ekspertide valiku nõuded.

EFSi juhatus leiab, et avaliku raha jagajana on EFSi kohuseks esmajärjekorras jälgida selle eraldamisel riigi poolt sõnastatud eesmärkide saavutamist. Seetõttu on juhatus veendunud, et erijuhtudel tehtud erandid toetuste väljamaksmisel on olnud põhjendatud, sest need on olnud tingitud vajadusest konkreetsed filmiprojektid edukalt lõpuni viia ilma, et see oleks seejuures kahjustanud teiste toetusesaajate huve. Erapooletuse tagamiseks on otstarbekas kinnitada taolised erandid EFSi nõukogu poolt.

Ettepanek
Vaadata üle raamatupidamise sise-eeskirjad ning kirjeldada filmikoopiate arvestuse erijuhtu.

Rakendatav abinõu
EFSi juhatus täiendab raamatupidamise sise-eeskirju filmikoopiate arvestuse erijuhuga.

2. Sisulised ja faktilised kommentaarid auditi tekstiosale

Lk 2
Filmiprojektile "Sigade revolutsioon" tehtud viimase toetusosa väljamakse oli tingimuslik. EFSi ja tootjafirma fikseerisid dokumentaalselt, et kui EFS toetuse kasutamise lõpparuannet ei kinnita, siis maksab tootja saadud 50% toetuse viimasest osast tagasi. Tegemist oli rahavoogude liikumise tõrkest tingitud sammuga, kuna Soome-poolne rahastus projektile hilines, ootamine oleks aga avaliku raha eest teostatava filmiprojekti edasi lükanud ja kallimaks muutnud. Väljamakse ei kahjustanud mingil moel ühegi teise toetuse väljamakset ega filmiprojekti elluviimist.

Lk 2-3
Ekspertiisid on üks komponent, mille alusel EFS langetab otsuseid toetustaotluste rahuldamise kohta. EFSi põhikirja ja toetuste eraldamise põhimääruse kohaselt teeb toetusotsused peaekspert ja kinnitab peadirektor. Otsuste delegeerimist ekspertide kogule kasutas EFS kuni 2000. aastani, mille järel mindi üle maailmas enim levinud individuaalse otsustamise süsteemile. Selle põhjuseks oli, et komisjonil põhinev süsteem osutus ebaefektiivseks ja mõjutatavaks. Seetõttu kasutataksegi hetkel eksperthinnanguid ainult soovituslikult, minemata tagasi vana komisjonipõhise otsustussüsteemi juurde.

Ekspertiisitasud sõltuvad igal korral tehtava töö mahust ja keerukusest ning seetõttu ei ole neid fikseeritud. Kõik väljamakstud ekspertiisitasud jäävad siiski töö raskusastmele vastavalt ühte suurusjärku.

Lk 5
Aastatel 1997 – 1999 oli EFS nõukogu esimeheks Priit Pärn, mitte Artur Talvik.

Lk 18
Projekt saab toetust enne kas EFSist või Kultuurkapitalist sõltuvalt sellest, kuhu taotlus on varem sisse antud. Reeglina saab kultuuriministeeriumilt raha taotleda vaid siis, kui eelnev rahastust teistest allikatest on olemas.

Lk 18-19
Uues toetuste eraldamise regulatsioonis, mis võetakse kava kohaselt vastu 2004 aasta jooksul, määratletakse, et produtsent peab informeerima eelarvemuudatusest EFSi niipea, kui muudatuse vajalikkus selgub ja juhul kui muudatuse summa ületab 5 % koondeelarvest.

Filmi "Nimed marmortahvlil" tootmise ja aruandluse ajal kehtis põhimääruse redaktsioon, mis jõustus 1. jaanuaril 2001. Selle kohaselt oli EFSil õigus (mitte kohustus) lõpetada leping ja nõuda toetuse osalist või täielikku tagasimaksmist juhul, kui toetuse saaja muudab ilma mõlemapoolse kokkuleppeta koondeelarvet (punkt 72.1., mitte 68.1 nagu viitab RK audit lk 18 (viide 50). 2003. aastal täiendati samasisulist punkti ja Toetuse eraldamise põhimääruse uues redaktsioonis, mis jõustus 17. märtsist 2003 on kirjas täiendavalt see, millele auditis viitega nr 50 osutatakse:" ...muudab mõlemapoolse kokkuleppeta koondeelarvet, mis muudab filmiprojekti teostamise võimatuks" (punkt 68.1.).

Mõlemast põhimääruse redaktsioonist juhindudes ei olnud EFSil põhjust tagasinõude esitamiseks või rakendada Taska Productionsi suhtes muid sanktsioone. Taska Productions ei olnud rikkunud põhimäärust ega lepingut, filmiprojekt oli teostunud ja osutunud kinodes viimase paarikümne aasta edukaimaks kodumaiseks publikufilmiks.

Lk 19
Ilma esikfilmidele raha andmata jääksid olemata kõik filmidebüüdid ja nii kaotaks rahvuslik filmikunst pikapeale oma järelkasvu.

Lk 19 ("Martin-uudishimulik kassipoeg")
Stsenaariumitoetusotsus tehti 3 kuud pärast Riina Sildose töölt lahkumist ja nagu näitab viide 55, ei olnud ta selle projektiga siis seotud. Arendustoetust samale projektile eraldati 14. novembri otsuse alusel ehk 8 kuud peale Sildose lahkumist ja see juhatuse otsus oli kooskõlastatud EFSi nõukoguga (vt viide 56).

Lk 19 ("Täna öösel me ei maga")
Pärast toetuslepingu sõlmimist jätkub alati töö stsenaariumiga, antud juhul oli selleks aega 3 kuud enne võtete algust ja toetuslepingus olid detailselt kirjeldatud nõuded, mida EFS esitas vahearuannetele.

Lk 20
Kommentaar projekti omafinantseeringule: Lepingu järgi ei ole stuudio In-Ruum omafinantseering kõnealusesse projekti mitte 4,4 %, vaid koos stuudio omapanuse, ETV planeeritud etteostusummaga ja planeeritud sponsortoetusega kokku 51 472 krooni, mis moodustab filmi tootmiseks planeeritud finantseeringu kogusummast 411 472 krooni 12,5 %. Niihästi stuudio hangitud ETV etteost kui ka sponsortoetused loetakse omafinantseeringu osaks, nagu ka stuudio oma tehnika kasutamine jms.

Lk 24
Riigi raamatupidamises kehtiv regulatsioon materiaalse põhivara alampiiri (10 000 krooni) maksumuse osas oli EFSile eelnevatel aastatel kehtetu. Vaatamata sellele oli 1998- 2000. aastatel vastavalt sise-eeskirjadele antud piiriks 10 000 krooni ning lähtuvalt sellest kajastati põhivara ka bilansis.

Väheväärtuslikule varale alampiiri (150 krooni) ei kehtestatud, kuna vastavad objektid (tooted, jne.) kajastati perioodikuluna. Aastainventuuris äratoodud kogused ja soetushinnad käsitlevad perioodi 1998- 2003. Maksumusega üle 10 000 summa väljatoomisel, on summeeritud vastavad numbrid arvestamata komplektides üksikobjektide maksumust .

Filmikoopiate soetamist (ka transport), käsitletakse eraldi projektina alates 2001.a., mida kajastatakse eraldi eelarves. EFS analüüsib olemasolevate filmikoopiate alusel nende tehnilist seisukorda, kestvust jne. Kuna sise-eeskirjad ei keela (üldjuhu 100 000 krooni) ka väiksema soetusmaksumusega objekte kajastama kui põhivara, on 2004. aastast seda kasutatud. Antud suunitlus on antud Rahandusministeeriumi poolt, mis vastab riigiraamatupidamiskohuslasele.

AS Tallinnfilmi varade müügiga seonduv

Müüdud kinnisvara hind

Riigikontrolli akti tabelis 9 on välja toodud Tallinnfilmile kulunud varale määratud müügihinnad ja kinnisavara lepingutejärgsed müügihinnad. Müüdud kinnisvara lepingujärgsed hinnad kokku ületavad määratud turuhinda 200 tuh kr võrra. Kalleimate kinnisvaraobjektide Harju 9 ja Kaupmehe 6 puhul telliti täiendavad hindamisaktid EFSi nõukogu otsuse kohaselt vahetult enne müügitehingute sooritamist. Täiendavat hindamisteenust ei tellitud ostjaid vahendanud kinnisvarabüroost Arco Vara. Hindamised teostas Ober Haus Hindamisteenused OÜ

Harju 9 ostu-müügipakkumised

Parima pakkumise Harju 9 hoonele summas 9,7 milj krooni tegi OÜ ISM MSI. Vastavalt Äriregistrile esitatud aruannetele oli 1998. a äriühingu osakapital 40 000 kr, omakapital 100 397 kr, kasum 65 906 kr, bilansimaht 612 390 kr. 1999. majandusaasta aruannet Äriregistrile esitatud ei ole. 2000. majandusaasta aruande alusel oli 1999. aasta kahjum 167 219 ja firma omakapital –36 822 kr. 2000. aasta lõpuks oli ühingu omakapital –156 933 kr.

Harju 9 asuvale kinnisvarale tegi paremuselt teise ostupakkumise summas 9,5 milj krooni Kinnisvara Privaat Büroo. Pakkumisel ei ole märgitud juriidilise isiku korrektset nimetust ega omandivormi. AS Privaatkinnisvara on pankroti tõttu sundlõpetatud. Äriregistrile esitatud viimane majandusaasta aruanne on 1998. aasta kohta ja aruande alusel on ettevõtte netovara alla äriseadustikus nõutava määra.

OÜ ISM MSI pakkumine on tehtud 01.02.2000 seisuga ja Kinnisvara Privaat Büroo pakkumine 31.01.2000. Majandusaasta aruanded näitavad, et parimad pakkumised teinud äriühingutel puudus vara tagamaks 9,5 milj või 9,7 milj krooni ulatuses tehingu teostamiseks ja Tallinnfilmi poolt valitud ostja oli usaldusväärseim ja paremuselt 3 pakkumise teinud äriühing. Riigikontrolliaruande eelnõus on ära vahetatud OÜ ISM MSI ja Kinnisvara Privaat Büroo pakkumiste hinnad.

Harju 7 ostu-müügitehingu viivisenõue

1,9 miljoni krooni suuruse viivisenõude kohtu kaudu sissenõudmise orienteeruvad kohtukulud võivad ulatuda kuni 795 tuh kroonini. Kohtukulud kuuluvad väljamõistmisele kostjalt hageja kasuks proportsionaalselt väljamõistetud summaga. Riigilõiv kuulub väljamõistmisele kuni 100%, õigusabi kulud hüvitatakse kuni 5% hagi hinnast.

Kohtul on õigus viivist vähendada, kui tasumisele kuuluv viivis on ülemäära suur, võrreldes kreeditori kahjudega.

Harju 7 ostja Igor Kleśtś on Vene Föderatsiooni kodanik ja tema järgmine Eestis viibimise aeg on augusti lõpus 2004. Selleks ajaks on kokku lepitud ka läbirääkimised

Tallinnfilmiga viivisevõla osas. Läbirääkimiste eesmärgiks on mõlemaid pooli rahuldavale kohtuvälisele kokkuleppele jõudmine viiviste suuruse ja tasumise osas.

Helistuudio müük

Tallinnfilmile kuulunud helitehnika müüdi OÜ-le Film Audio 01.12.2000. Müüdavale tehnikale telliti hindamisakt Pro Media OÜ-st. Eksperthinnangu alusel oli müüdava tehnika realiseerimisväärtus 464 000 kr. Tehnika müüdi hinnaga 550 000 kr ja 5 aastase tasumisgraafikuga. Enamus müüdavast varast on soetatud ajavahemikul 1996.a. kuni 1998.a. Eksperthinnang sisaldab märget, et AKAI DD1500 (hind 120 000 kr), DD8 (50 000 kr) ja VMOD- 100 (hind 45 000 kr) ei ole arvatavasti Eestis realiseeritavad oma reaalse maksumusega.

Vastavalt Tallinnfilmi nõukogu protokollile nr 2 30.10.2000 oli helistuudio rendikonkursile laekunud 1 kirjalik ettepanek: OÜ Film Audiolt. Tallinnfilm nõukogu esimeest volitati läbi rääkima OÜ Film Audio, OÜ-ga Orbital Vox ja OÜ-ga Aatomik Stuudiod.